

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра публічного управління та адміністрування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Соціально — економічний розвиток територіальних громад в умовах децентралізації (на прикладі Деражнрянської територіальної громади)»

Виконала: студентка магістратури за спеціальністю
281 Публічне управління та адміністрування
Шобутинська А.С.
(прізвище імя та по-батькові)

Керівник: доктор економічних наук,
професор Чмир О.С.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент: _____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 НАУКОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	6
1.1.Сутність та принципи функціонування територіальних громад	6
1.2.Механізм децентралізації влади на рівні територіальних громад	10
РОЗДІЛ 2 ДИНАМІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	16
2.1.Аналіз формування місцевого бюджету територіальних громад в умовах децентралізації	16
2.2.Аналіз соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад	22
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ДЕРАЖНЯНСЬКОЇ ТГ)	29
3.1. Формування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах децентралізації	29
3.2. Розробка заходів з підвищення ефективності соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах децентралізації.....	39
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	61

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ТГ – територіальна громада

ЗУ – Закон України

ТПВ – твердо-паливні відходи

ПММ – паливо-мастильні матеріали

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах нестабільного економічного середовища реформа децентралізації відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку територіальних громад. Реформування системи управління змушує підвищити ефективність діяльності органів місцевої влади та впровадити сучасні принципи економічного реформування територіальних громад, оскільки в сучасних умовах значним модифікаційним аспектом, що визначає напрями соціально-економічного розвитку територіальної громади, являється реформа децентралізації. Основне завдання реформи полягає у формуванні спроможних територіальних громад, подолання економічної нерівності та ефективного соціально-економічного розвитку територіальної громади, що забезпечить високий рівень життя населення. Проте, виявивши низку проблем, під впливом яких опинилась територіальна громада, підвищення рівня соціально-економічного розвитку залишається нераціональним та неврегульованим. Саме тому, обрана тема є актуальною для проведення подальших досліджень.

Метою магістерської роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів соціально-економічного розвитку в умовах децентралізації та визначення пріоритетних напрямів для функціонування місцевого самоврядування.

Завдання магістерської роботи. Було поставлено і вирішено такі завдання:

- розкрити сутність та принципи функціонування територіальних громад;
- дослідити механізми децентралізації влади в територіальних громадах;
- проаналізувати формування місцевого бюджету громади в умовах децентралізації на прикладі Деражнянської міської територіальної громади;
- провести аналіз соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад на прикладі Деражнянської ТГ;

– встановити основні та визначити пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку на прикладі Деражнянської ТГ в умовах децентралізації;

– розробити заходи щодо підвищення ефективності соціально-економічного розвитку Деражнянської ТГ в умовах децентралізації.

Об’єктом дослідження є система реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації та її функціонування за визначеними механізмами.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти сприяння соціально-економічного розвитку територіальної громади для забезпечення якісного життя населення та економічної стійкості.

Методи дослідження. Методичною основою реформування місцевої влади у забезпеченні соціально-економічного розвитку територіальної громади стали такі загальнонаукові методи: системний підхід - для визначення теоретичного змісту реформування територіальних громад; методи порівняльного аналізу та синтезу - для виявлення закономірностей фінансування пріоритетних сфер розвитку; статистичні методи - для оцінки ефективності соціально-економічного розвитку територій, аналізу динаміки й структури бюджету Деражнянської ТГ; графічний - для зображення основних тенденцій формування та спрямування видаткової частини бюджету.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, 6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 43 найменувань та 3 додатків. Загальний обсяг роботи 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

1.1. Сутність та принципи функціонування територіальних громад

Історія децентралізації почалася ще за часів, коли створювалися такі держави як Давня Греція та Стародавній Рим. Класичним прикладом у той час стала антична Греція, де будувалися міста-поліси, які формували місцеве управління та визначали основні повноваження влади у економічній, соціальній, політичній сферах та навіть врегульовували міжнародні відносини. Проте, не зважаючи на невелику площу Греції й переважаюче там сільське населення – все ж таки центром тогочасного життя були саме міста [1, с.69].

За своїм політичним видом, структура державних органів грецьких полісів поділялася на два основних типи: демократичний та олігархічний (аристократичний). Для демократичного ладу характерна інтенсивна економіка, динамічна соціальна структура торговельно-ремісничих полісів, а для олігархічного, навпаки - в більшості випадків у політичній галузі переважала консервативна аграрна економіка та традиційні суспільні відносини [9, с.75].

Як наслідок, в сучасних умовах найефективнішим стилем управління є демократія, що дає змогу громадянам не лише право вибору лідерів, а й можливість контролювати діяльність органів державної влади. Тому, саме народовладдя в прогресивному суспільстві допомагає розв'язати важливі проблеми шляхом здійснення реформи децентралізації [8, с.139].

В Україні реформу децентралізації почали впроваджувати у 2014 році, оскільки внаслідок централізованого розподілу коштів самодостатніми були тільки шість регіонів країни. В свою чергу, такий розподіл грошових коштів значно впливав на якість життя та послуг, які отримувало суспільство.

Реформа децентралізації передбачає добровільне об'єднання існуючих територіальних громад та власну бюджетну організацію, надання громадам більше можливостей для соціально-економічного розвитку та побудови

ефективної системи територіальної організації влади в Україні. Тому, такий вектор розвитку дозволив об'єднаним територіальним громадам розподіляти, спрямовувати та використовувати фінансові ресурси за цільовим призначенням.

Щодо трактування сутності поняття «територіальна громада», то воно не має чітко сформованого значення. Тому, розглянемо основні визначення, які тлумачать науковці за різними підходами до цього поняття (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. Тлумачення терміну «територіальна громада»*

Автор	Поняття
М. Баймуратов	«Сукупність фізичних осіб, які постійно проживають на відповідній території та об'єднані територіально-особистими зв'язками системного спрямування».
І. Бутко	«Це люди, які мешкають у певних територіальних межах та об'єднанні спільними інтересами».
О. Батанов	«Територіальна спільність, що складається з фізичних осіб – жителів, що постійно мешкають, працюють на території села (або добровільного об'єднання в спільну громаду кількох сіл), селища або міста, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структур вирішують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, володіють на даній території нерухомим майном, сплачують комунальні податки та пов'язані територіально-особистісними зв'язками системного характеру».
М. Бесчастний	«Спільність жителів, об'єднаних шляхом природного розселення і постійним проживанням в межах одного або кількох населених пунктів з єдиним адміністративним центром за якою Конституцією та законами України визнане право вирішувати питання місцевого значення в межах законодавства України».

*Примітка. Складено автором на основі джерел [2, 10, 3, 24].

На думку Баймуратова М. [2, с.115] територіальна громада трактується як сукупність фізичних осіб, які постійно проживають на відповідній території проте об'єднані територіально-особистими зв'язками системного спрямування.

На думку Бутко І. [10, с.8] територіальна громада – це люди, які мешкають у певних територіальних межах і мають спільні інтереси.

Батанов О. [3, с.77] вважає, що територіальна громада – це спільність, що складається з фізичних осіб – жителів, що постійно мешкають, працюють на території села (або добровільного об'єднання в спільну громаду кількох сіл), селища або міста, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структури, що вирішують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, володіють на даній території нерухомим майном,

сплачують комунальні податки та пов'язані територіально-особистісними зв'язками системного характеру.

Бесчастний М. [24, с.37] пропонує розглядати територіальну громаду, як спільність жителів, об'єднаних шляхом природного розселення і постійним проживанням в межах одного або кількох населених пунктів з єдиним адміністративним центром, за якою Конституцією та законами України визнане право вирішувати питання місцевого значення в межах законодавства України.

Якщо ж посилатися на офіційні правові джерела, то відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» об'єднання чи створення громади можливе лише виключно методом добровільного об'єднання, враховуючи думку жителів [32].

В ЗУ «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» зазначено, що територіальна громада – це спільнота мешканців, жителів населених пунктів (сіл, селищ, міст), об'єднана загальними інтересами власного життєзабезпечення, самостійного, в межах законів, вирішення питань місцевого значення як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування [34].

Згідно ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» територіальна громада - жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр [35].

Отже, існує безліч підходів до визначення ключового поняття. Проте, майже усі науковці розглядають територіальну громаду як об'єднану територію, на якій проживають люди, що мають єдиний адміністративний центр та наділені правом вирішувати питання місцевого самоврядування в межах законодавства України.

Проаналізувавши основні підходи науковців до трактування поняття, сформулюємо власне визначення територіальної громади. На нашу думку, територіальна громада – це певна сукупність людей, які мешкають на визначеній території, мають колективні інтереси, спільну мету, цілі та наділені правом

вирішувати питання на користь соціально-економічного розвитку громади в межах законодавства.

Для створення нових громад потрібно визначити ресурсні можливості для соціально-економічного розвитку та забезпечити надання якісних послуг населенню. Тому, для досягнення стабільного розвитку громади був закріплений закон «Про добровільне об'єднання громад» [32] та впровадження реформи децентралізації, мета якої полягає у формуванні ефективного місцевого самоврядування, надання якісних та доступних публічних послуг.

Реформа децентралізації базується відповідно до Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (01.04.2014 р.) [26], Законів «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014 р.) [17], «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015 р.) [18] та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. Проте, не менш важливим аспектом досліджуваного питання є принципи функціонування територіальних громад, визначені Європейською хартією місцевого самоврядування (рис. 1.1) [14].

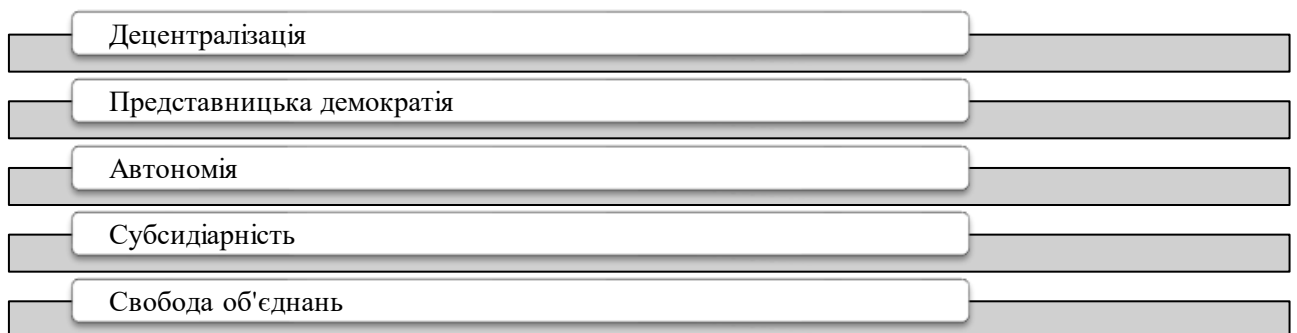

Рис. 1.1 – Принципи функціонування територіальних громад*

*Примітка. Складено автором за даними [14].

Сутність принципу децентралізації публічної влади полягає у тому, що функціонуючі окремі одиниці місцевого самоврядування, які мають створені на демократичній основі відповідні органи, уповноважені приймати рішення, і широку автономію щодо своїх повноважень, шляхи і засоби здійснення цих повноважень, а також ресурси, необхідні для їх виконання.

Одним із базових принципів прогресивного суспільства є принцип представницької демократії. Саме таким шляхом жителі відповідної територіальної одиниці можуть кваліфіковано визначити, кого вони вважають лідером думок, який зможе найбільш ефективно використовувати фінансові ресурси й професіонально виконувати посадові обов'язки з метою розвитку певної території.

Принцип автономії вказує на те, що представники публічного права мають можливість здійснювати діяльність на свій ризик й у разі чого апріорі нести відповідальність за неї. Тобто, місцеві громади є суб'єктами правовідносин й повинні виконувати покладені на них обов'язки ефективно з метою соціально-економічного розвитку відповідної території.

Щодо принципу субсидіарності, то він взаємопов'язаний з принципом децентралізації. Польська дослідниця Є. Поплавська влучно зауважила, що субсидіарність як правовий принцип вказує, що права і свободи громад є джерелом усіх прав і свобод суспільства. Тобто сутність цього принципу полягає в тому, що рішення, пов'язані із забезпеченням прав і свобод громадян у громаді, повинні прийматись на як найнижчих та як найближчих до людини рівнях, а рішення на вищих рівнях мають прийматись там, де їх реалізація дасть найбільший ефект.

Сутність принципу свободи об'єднань визначається правом територіальних громад під час виконання своїх посадових обов'язків співпрацювати та утворювати об'єднання з іншими органами місцевого самоврядування для виконання цілей та завдань, що в пріоритеті становлять єдину систему розвитку відповідної адміністративної одиниці.

Отже, об'єднання територіальних громад є одним з міжнародних стандартів демократичного суспільства, ключовим напрямом якого є ефективний розвиток та цільове використання фінансових ресурсів.

1.2. Механізм децентралізації влади на рівні територіальних громад

Процес реформи децентралізації в Україні розпочато у 2014 році. У квітні цього ж року Уряд схвалив основний концептуальний документ - Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [20].

Перший етап децентралізації полягає у створенні нової системи місцевого самоврядування, а саме - об'єднанні територіальних громад, що передбачає передачу повноважень, фінансових ресурсів органам місцевого самоврядування від центральної влади. Метою якого є, не лише об'єднання територіальних громад, а й створення спроможних громад, які зможуть функціонувати самостійно та за рахунок власних коштів.

Відповідно статистичним даним в Україні проживають 69% міського населення та 31% - сільського, звичайно густота населення є не високою розраховуючи на таку велику територію, і питання інфраструктури завжди залишалось невирішеною до кінця проблемою. З найбільшими труднощами зіткнулися сільські населення, де адміністративні центри знаходяться за тридцять і більше кілометрів. Люди, переважно, витрачали весь день чи немалі кошти задля задоволення своїх основних потреб [42, с.7].

До прикладу, щоб отримати пенсію в банку, пройти обстеження в лікарні, оплатити комунальні послуги чи просто зробити необхідні покупки.

Завдяки першому етапу реформи децентралізації підвищиться рівень соціально-економічного розвитку, оскільки в сільських поселеннях ресурси витрачаються не за призначенням, коли їх можна було б інвестувати в щось прибуткове, ефективне та стабільне. До прикладу, вкладення коштів у соціальне підприємництво. Завдяки цьому збільшилася б кількість робочих місць, адже проблема безробіття сьогодні є актуальною, а частина зароблених коштів спрямовувалася б на інфраструктурний розвиток населення.

Також, разом із цим можливо з часом знизиться відтік сільських жителів у міста та за кордон на кращі умови та оплату праці. Відповідно, це позитивно не відображається і для молоді з здобутою вищою освітою, тому що в таких

сільських місцевостях їм ніде працювати за спеціальністю, застосовувати свої знання та будувати кар'єру.

З початком реформи сільські місцевості переходять на новий етап «відродження» і разом з ними ринок праці. Це можна спостерігати останні декілька років децентралізації, а саме в сільських, селищних місцевостях, де, як наслідок, налагоджується інфраструктура та підвищується соціально-економічний розвиток громад.

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [32] є першим кроком етапу для формування спроможних територіальних громад. За 2015-2019 роки добровільно створено 982 ОТГ, до складу яких увійшли близько 4500 колишніх місцевих рад [38]. Також, реформа передбачає закон «Про співробітництво територіальних громад» [36] з метою єдиного механізму вирішення спільних проблем громад, втілення в реальність нових ідей та спільних проектів. Зокрема 1354 територіальних громади уклали 604 договори про співробітництво.

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» суб'єктами добровільно об'єднаних територіальних громад є такі [32]:

1. Суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст.
2. Об'єднана територіальна громада, адміністративним центром якої визначено місто - є міською територіальною громадою, центром якої визначено селище - селищною, центром якої визначено село - сільською.

З усіма поправками і доповненнями згідно статті 4 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст може здійснюватися за дотриманням таких умов [32]:

– у складі об'єднаної територіальної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування;

- територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі об'єднаної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;
- об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області;
- при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади;
- якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання;
- об'єднання територіальних громад здійснюється відповідно до перспективних планів формування територій громад Автономної Республіки Крим, області.

Адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт (село, селище, місто), що має розвинену інфраструктуру і, як правило, розташований найближче до географічного центру території об'єднаної територіальної громади та в якому розміщується представницький орган місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади [32].

Добровільне об'єднання територіальних громад не призводить до зміни статусу населених пунктів як сільської чи міської місцевості.

Найменування об'єднаної територіальної громади, як правило, є похідним від найменування населеного пункту (села, селища, міста), визначеного її адміністративним центром [32].

Можемо зазначити, що правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися стає об'єднана територіальна громада. Також, у разі об'єднання громад села, у яких немає сільських рад, їхні інтереси будуть представляти в місцевій раді – депутати, а у виконкомі – сільські старости, тобто ці представники повинні здійснювати взаємозв'язок з жителями

для вирішення проблем громади, та представлення їх інтересів на вищих рівнях місцевого самоврядування [21].

Проте, реформа передбачає припинення функціонування місцевих державних адміністрацій, але будуть створюватись виконавчі органи районних і обласних рад, яким буде належати цілковита повноправність в регіонах.

Для цього Закон запровадив інститут старост в ОТГ де чітко прописані їх повноваження, з яких ми виділили основні:

1. представляє інтереси жителів відповідного села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;

2. бере участь у пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради та засіданнях її постійних комісій;

3. має право на гарантований виступ на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради, засіданнях її постійних комісій з питань, що стосуються інтересів жителів відповідного села, селища;

4. сприяє жителям відповідного села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;

5. бере участь в організації виконання рішень сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету, розпоряджень сільського, селищного, міського голови на території відповідного старостівського округу та у здійсненні контролю за їх виконанням;

6. бере участь у підготовці проекту місцевого бюджету в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного старостівського округу;

7. вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного старостівського округу виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадових осіб;

8. бере участь у підготовці проектів рішень сільської, селищної, міської ради, що стосуються майна територіальної громади, розташованого на території відповідного старостівського округу;

9. бере участь у здійсненні контролю за використанням об'єктів комунальної власності, розташованих на території відповідного старостівського округу;

10. бере участь у здійсненні контролю за станом благоустрою відповідного села, селища та інформує сільського, селищного, міського голову, виконавчі органи сільської, селищної, міської ради про його результати;

11. отримує від виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадових осіб інформацію, документи і матеріали, необхідні для здійснення наданих йому повноважень;

12. сприяє утворенню та діяльності органів самоорганізації населення, організації та проведенню загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення у відповідному селі, селищі;

13. здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами.

Сільська, селищна, міська рада відповідної об'єднаної територіальної громади повинні затверджувати Положення про старосту, в якому визначаються права та обов'язки старости, порядок його звітності та інші питання пов'язані з його діяльністю [44].

Староста обирається в порядку визначеному Виборчим Кодексом України та шляхом мажоритарної системи [35].

Староста також може бути уповноважений радою ОТГ чи її виконавчим комітетом для здійснення інших повноважень, які передбачені іншими законами. Наприклад, на складання протоколів про адміністративні правопорушення, надання безоплатної первинної правової допомоги тощо [29].

Отже, в сучасних умовах реформа децентралізації є успішним та багатообіцяючим стартом для місцевого самоврядування, адже дана реформа передбачає кардинальні зміни в органах публічної влади, починаючи з реформування сільських, селищних, міських рад та закінчуючи утворенням єдиної, спроможної об'єднаної територіальної громади.

РОЗДІЛ 2

ДИНАМІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

2.1. Аналіз формування місцевого бюджету територіальних громад в умовах децентралізації

Децентралізація владних фінансових повноважень держави являється однією з найбільш визначальних реформ починаючи з часів незалежності України. Одним із головних завдань реформи є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання населення, надання високоякісних та відкритих публічних послуг.

Соціально-економічний розвиток відповідних територій, фінансові забезпечення для наповнення місцевих бюджетів слугують як основні ступені досягнення ключових основ реформи децентралізації.

Найважливішою складовою є фінансова, від якої загалом залежить ефективність виконання основних завдань щодо соціально-економічного розвитку територіальної громади.

В кінцевому результаті реформи децентралізації, органи місцевої влади стали більш зацікавлені у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, пошук альтернативних шляхів для збільшення фінансових ресурсів, вдосконалення методів керування податками і зборами. Протягом останніх років спостерігаються високі темпи приросту власних доходів у спроможних громадах. Місцевій владі стосовно використання коштів потрібно звернути увагу на формування більш оптимальної структури бюджетних видатків, здійснювати відповідний контроль витрат бюджетних коштів, проведення прогнозованого аналізу для упередження не раціонального витрачання коштів, створення ефективної системи функціонування управлінського апарату.

Готовність громади до реформи відображається у показниках виконання місцевого бюджету, адже відповідно від наявності ресурсів у місцевих бюджетах успішним кроком є реалізація таких потреб громадян:

- інфраструктурний розвиток громади;
- надання якісних державних послуг;
- створення сприятливих умов для розвитку підприємництва;
- залучення інвестиційного капіталу;
- розробка проектів соціально-економічного розвитку та їх фінансування.

Відповідно до статті 2 Бюджетного Кодексу України бюджети місцевого самоврядування – це бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад, а також бюджети районів у містах (у разі утворення районних у місті рад) [11].

Забезпечення фінансовими ресурсами місцеве самоврядування залежить від його статусу. Тобто, чим більш розвинене місто й більша територія, тим більше підприємців та платоспроможних платників податків. Отже, місцеві бюджети складаються з двох основних частин – загального фонду (кошти, які призначення для реалізації загальних функцій) та спеціального фонду (кошти, які використовуються на конкретну ціль) [43, с.119].

Також місцевий бюджет складається з доходів та видатків. Доходи місцевого бюджету можна розділити на два види: власні доходи до яких відносять податкові, неподаткові та інші надходження, тобто ті доходи, які місцеве самоврядування може заробити; передані доходи до яких відносять міжбюджетні трансферти, тобто надходження від держави, ці кошти використовуються цілеспрямовано на конкретну ціль і в державний бюджет не повертаються.

Міжбюджетні трансферти поділяються на дотації та субвенції. Відмінність між дотаціями та субвенціями характеризується необмеженістю щодо їх використання. Дотації скеровуються переважно для фінансування наявних потреб місцевої громади, а субвенції навпаки - використанням цілеспрямованим шляхом для конкретної мети та встановленим Кабінетом Міністрів порядком їх

спрямування. Видатки місцевого бюджету використовуються для фінансового забезпечення різних напрямів, деталі можемо розглянути на рис. 2.1 [19, с.3].

Рисунок 2.1 - Структура місцевих бюджетів*

*Примітка. Складено автором за джерелом [19, с.3].

Структура місцевого бюджету відіграє важливу роль у формуванні та розподілу коштів. Це мов певний механізм, за допомогою якого місцева влада може проаналізувати свої надходження, витрачені власні та державні кошти, може контролювати свій баланс за рахунок чого правильно розподіляти фінанси. Цим можуть синтезувати розвиток територіальної громади та її спроможність. Роль місцевого бюджету в підсистемі фінансового регулювання зумовлене функціонуванням системи контролювання розподільних відносин у суспільстві та суб'єктів господарювання. Тому, розглянемо детальніше показники місцевого бюджету Деражнянської ТГ за 2017-2021 роки (табл.2.1).

Таблиця 2.1. Показники місцевого бюджету за 2017-2021 роки на прикладі Деражнянської територіальної громади, тис.грн.*

Найменування показника	Рік			
	2017	2018	2019	2021 (1 квартал)
Доходи	17582,4	29423,3	20983,7	39161,6
Видатки	10129,1	17328,9	28982,8	36757,8
Податкові надходження	14664,7	15447,2	19196,8	20952,2
Неподаткові надходження	1452,6	5918,6	588,2	3772,3
Міжбюджетні трансфери	1465,1	8057,5	1198,7	1443,7

*Примітка. Складено автором за даними [15, 16, 17, 18].

Хочемо звернути вашу увагу, що на офіційному сайті Деражнянської міської ТГ були відсутні дані за 2020 рік, у зв'язку з реформуванням місцевого самоврядування. Відповідно до даних показників, ми проаналізували бюджет місцевого самоврядування до реформування та після (рис.2.2).

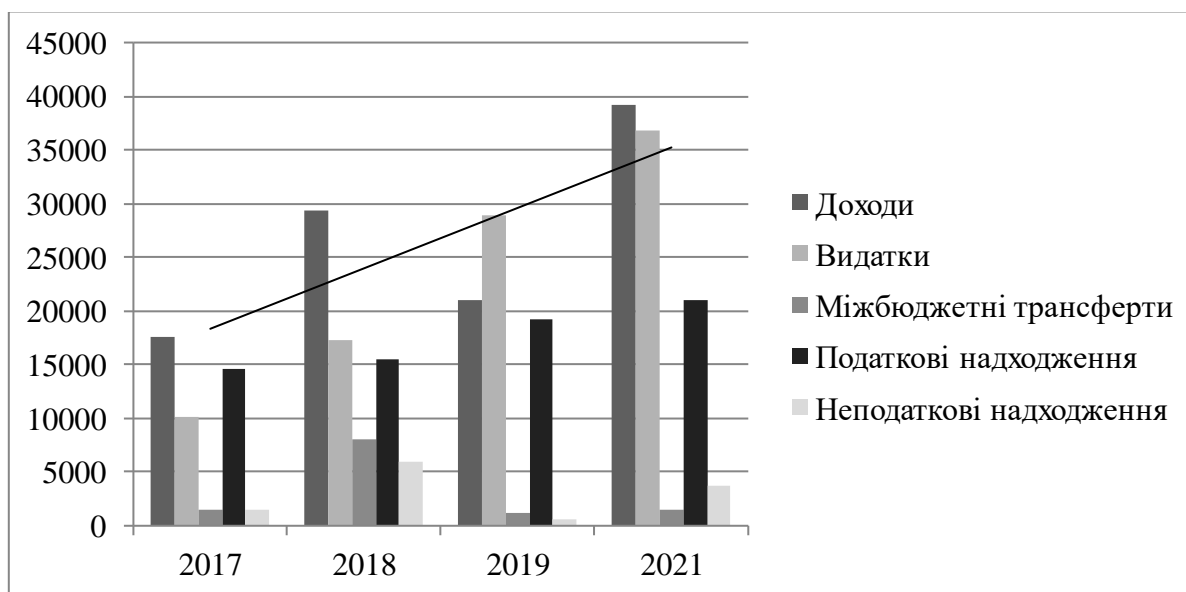

Рисунок 2.2 - Аналіз місцевого бюджету за 2017-2021 роки на прикладі Деражнянської територіальної громади, тис. грн.*

*Примітка. Складено автором на основі джерел [15, 16, 17, 18].

На рис. 2.2. можемо спостерігати, що починаючи з 2017 року з кожним наступним роком доходи і видатки бюджету зростають і доходи більші за видатки, що є хорошим показником для спроможної територіальної громади. Це

свідчить про те, що громада може функціонувати самостійно за рахунок власних коштів і здатна забезпечити фінансовими ресурсами і на наступний рік.

Відповідно до бюджетних трансфертів (надходжень від держави) можемо спостерігати значне коливання показників протягом усіх років. До прикладу, 2017 та 2019 рік став найменш привабливим для виконання держаних програм, а у 2021 році міжбюджетних трансфертів надійшло у 1,5 рази більше а ніж за попередні роки. У 2021 році протягом 1 кварталу видатки зменшилися у 3 рази порівняно з попередніми роками.

Власні доходи Деражнянської ТГ формуються за рахунок податкових та неподаткових надходжень. Податкові надходження зростають, а це свідчить про активну та ефективну роботу податківців, що не можемо сказати про неподаткові. До прикладу, у 2019 році не виконання планових показників становило по таких податках:

- акцизний податок – 91,5 % в сумі – 307,9 тис. грн;
- транспортний податок – 39,1% в сумі складає 29,3 тис. грн.
- державне мито – 72,5% в сумі – 3,8 тис. грн;
- плата за надання адміністративних послуг – 92,4% в сумі – 55,5 тис.грн..

Однак, протягом 2017-2021 років спостерігається тенденція зростання місцевого бюджету. Значне коливання надходжень міжбюджетних трансфертів та неподаткових надходжень не свідчить про зменшення надходжень грошових коштів до бюджету. Навпаки, це свідчить про раціональне використання фінансових ресурсів й збільшення податкових надходжень до місцевого бюджету.

Важливим елементом, що визначає рівень соціально-економічного розвитку території є аналіз темпів приросту показників місцевого бюджету. Тому, розглянемо та проаналізуємо основні показники за останні п'ять звітних років, що наведені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2. Темпи приросту показників місцевого бюджету Деражнянської територіальної громади за 2017 – 2021 роки,%*

Найменування показника	Роки			
	2017	2018	2019	2021 (1 квартал)
Доходи	30,4	67,3	-28,6	86,6
Видатки	151,7	71	67,2	27
Податкові надходження	48	5,3	24,2	9,1
Неподаткові надходження	79	307,4	-90	541,3
Міжбюджетні трансферти	-47	450	-85,1	20,4

*Примітка. Розраховано автором за даними [15, 16, 17, 18].

Для визначення темпу приросту показників місцевого бюджету Деражнянської ТГ у 2017 році стали такі базові показники за 2016 рік: доходи - 13489,0 тис.грн; податкові надходження - 9913,7 тис. грн; бюджетні трансферти - 2763,7 тис.грн.; видатки – 4023,4 тис.грн.; неподаткові надходження – 811,6 тис. грн. [15].

Протягом 2017-2018 років спостерігається тенденція зростання доходів місцевого бюджету. У 2021 році показники приросту доходів досягнули найвищого значення – 86,6% на відмінну від 2019 року, який досягнув мінімального рівня доходів бюджету -28,6%.

Найбільше видатків було використано у 2017 році – 151,7%. На відмінну попередніх років у 2021 році був дефіцит видатків, проте, не перевищував доходи. У 2017-2021 роках спостерігається значне коливання податкових надходжень, що свідчить про нестабільне економічне становище громади.

Неподаткові надходження у 2019 році становлять - 90% , що є результатом невиконання планових показників до надходжень місцевого бюджету. Проте, у 2018 та 2021 році неподаткові надходження перевищили податкові, що становлять в 2018 році – 307,4% та в 2021 році 541,3%.

У 2018 та 2019 році ми спостерігаємо скорочення надходжень міжбюджетних трансфертів, що сприяли до надмірного використання власних доходів. А в 2018 році було виділено 450% міжбюджетних трансфертів, адже

показники цього року свідчать про зростання економічного рівня Деражнянської територіальної громади.

Отже, проаналізувавши показники темпів приросту за місцевого бюджету можна зробити висновок, що місцевий бюджет протягом останніх п'яти років змінювався відповідно до потреб місцевої громади. Це свідчить про раціональну економічну політику органів влади, а також ефективне використання фінансових надходжень до місцевого бюджету.

Отже, відповідно до проведеного аналізу, можна зробити висновок, що Деражнянська територіальна громада перебуває на початковому етапі становлення економічного розвитку. Щодо надходжень до місцевого бюджету та видатків спостерігається різноплановість та наявність позитивного досвіду розвитку всієї територіальної громади.

2.2. Аналіз соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад

Соціально-економічний розвиток полягає у створенні умов для повноцінного незалежного функціонування територіальної громади, тобто комфорт та гідні умови життя мешканців громади, економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності. В сучасних умовах, для ефективного розвитку громад актуальним залишається пошук певних методів, принципів за якими робота місцевого самоврядування буде конструктивніша, ефективніша та результативна.

Відповідно Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [35], Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [30], Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2018 року № 546 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019-2021 роки» [37], Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та

складання проекту державного бюджету» [28], Наказ Міністерства економіки України від 04.12.2006 №367 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання» [27] спрямовує місцеву владу на створення своєї Програми соціально-економічного розвитку, яка слугує даною стратегією розробки розвитку соціально-економічного стану громади, в якій зазначено конкретні цілі, методи їх реалізації, джерело фінансування, аналіз мети, передбачення (прогнозування) можливих загроз та їх уникнення та кінцевий результат.

На прикладі Деражнянської міської територіальної громади розглянемо «Програму соціально-економічного розвитку Деражнянської міської громади на 2021 рік» у додатку А.

Програма соціально-економічного розвитку територіальної громади спрямована на конкретні цілі, які розподілені за наведеними вище напрямками. Проаналізувавши дану програму, ми можемо зробити такий висновок що місцевий уряд зосереджений на покращенні благоустрою міста (ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів, охорона навколишнього середовища, забезпечення жителів транспортними послугами, капітальний ремонт доріг).

Комунальна власність також є не менш важливим структурним елементом і потребує місцевої підтримки в її розвитку, тому що на даний час утримання об'єктів комунальної власності забезпечує міська рада. Комунальне підприємство зорієнтоване на функціонування ресурсного центру підтримки ОСББ, підвищення якості надання житлово-комунальних послуг, проведення роз'яснювальної та претензійної роботи з боржниками для підвищення рівня оплати житлово-комунальних послуг населенням.

Важливим чинником розвитку також є співпраця на міжрегіональному та міжнародному рівні. Метою територіальної громади є збереження експортного потенціалу підприємства Деражнянської міської ради, розширення міжрегіональних зв'язків, формування позитивного іміджу в регіоні.

Для розвитку підприємницького середовища характерним є створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу, надання підприємцям безкоштовні консультації та адміністративні послуги, розширити кількість сфер реалізації підприємницької діяльності у територіальній громаді.

Головна ціль напряму фізичного виховання та спорту полягає у всебічному розвитку особистості та формування здорового способу життя, досягнення фізичної та духовної досконалості людини, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного міжнародного іміджу держави.

Отже, можемо зробити висновок, що Деражнянська територіальна громада розвивається у різних напрямках це можна спостерігати у Програмі соціально-економічного розвитку Деражнянської міської територіальної громади. Даною Програмою місцева влада показує стратегічні цілі реалізації соціально-економічного розвитку, прагнення досягнути кращого та комфортного рівня життя, удосконалити інфраструктурний розвиток міста, створення потужної економічної громади в умовах сталого розвитку та формування позитивного іміджу.

Проте для повноцінного функціонування Деражнянської територіальної громади потрібно вирішити низку проблем, які уповільнюють можливість активного соціально-економічного розвитку:

1. надання якісних адміністративних послуг жителям громади. У зв'язку з низькою якістю доріг та громадським транспортом для людей віддалених сіл задовольнити свої потреби є найбільш актуальною темою в сьогоденні час, адже усі державні послуги надаються лише у Деражнянській міській територіальній громаді, тому ми пропонуємо альтернативу. Для вирішення даної проблеми розробити електронний сервіс, за допомогою якого жителі зможуть користуватись послугами дистанційно та безкоштовно, а також збільшити кількість працівників у приймальних центрах надання адміністративних послуг.

2. Низький рівень якості життя. На жаль, проблема подолання бідності є і буде актуальною для нашої держави, адже на це впливає АТО - Операція Об'єднаних сил, яка потребує чи немалих коштів на утримання армії, Covid-19

не передбачуваний вірус, який призвів до економічної кризи. Через глобальні проблеми зріс рівень смертності навіть у Деражнянській територіальній громаді та знизив показники соціально-економічного рівня життя.

3. Подолання безробіття. Відповідно за статистичними даними з 2019 року по вересень 2021 року зроблено такий аналіз по безробіттю у Деражнянській ТГ (рис.2.3).

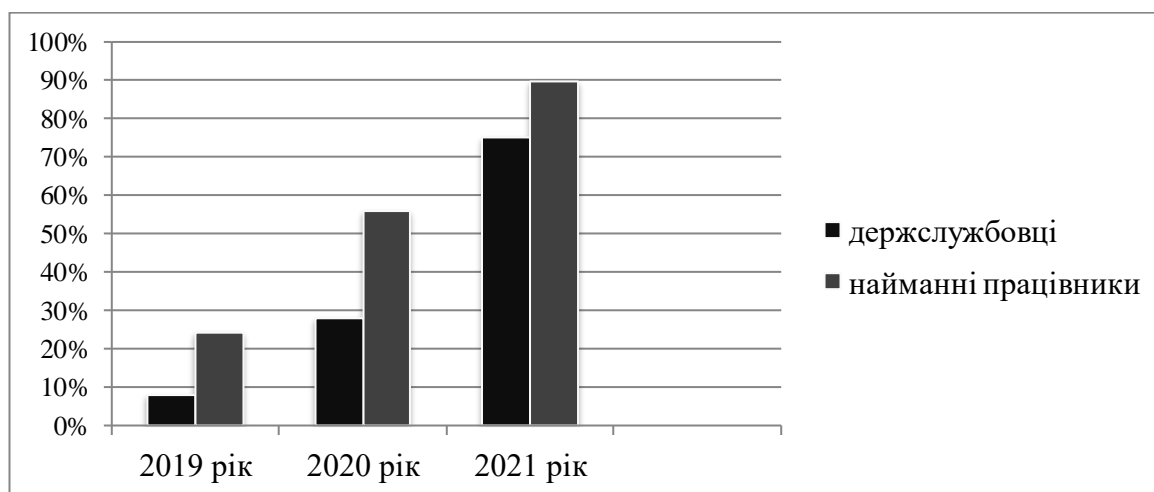

Рис. 2.3 - Аналіз безробіття протягом 2019 – 2021 роки Деражнянської ТГ, %*

*Примітка. Складено автором.

На жаль, ми можемо спостерігати, що у зв'язку з децентралізацією, кількість безробітних людей збільшилась у півтора рази (детальні статистичні дані наведені у табл. 3.2).

Таблиця 2.3. Статистичні дані про кількість безробітних за 2019-2021 роки у Деражнянській ТГ, %*

Рік	Працівники місцевого самоврядування	Найманні працівники
2019	8%	24%
2020	28%	56%
2021	75%	81%

*Примітка. Складено автором.

4. Низький рівень інфраструктури.
5. Ведення в експлуатацію комунальних підприємств.
6. Інвестиційний клімат та залучення інвестицій.
7. Екологічні проблеми [36].

Також, ми проводили опитування на базі Деражнянської міської територіальної громади, яка сформувалась 12 червня 2020 року, у складі якої 39 населених пунктів, 1 місто (Деражня), 1 селище міського типу (Лозове) і 37 сіл. 80 жителів громади різних вікових категорії переважно 18-55 років стали учасниками опитування за власним бажанням. Усі вони відповідали на запитання «Чи відомо Вам щось про реформу децентралізації, і що реформування відбулось і в Деражнянському районі?». Розглянемо результати опитування на рис. 2.4.

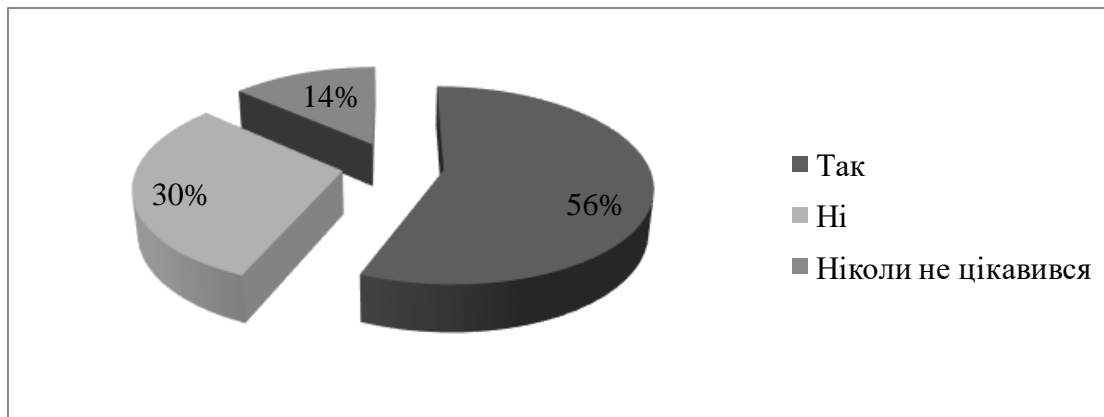

Рис. 2.4 - Рівень обізнаності жителів Деражнянської міської територіальної громади про реформування Деражнянської ТГ та реформу децентралізації, %*

*Примітка. Складено автором.

Станом на вересень 2021 року, через рік після реформи, 30 % громадян не знали про реформування, це стали учасники віком 18-25 роки. Найкомпетентнішою у цьому питанні стала вікова категорія 26-55 років, яка становила 56%. Ніколи не цікавились -14% опитуваних. Проте, вікова категорія різна, але хочемо зауважити, що більшість з них це жителі сіл та селищ.

Жителі громади віком 45 років сподіваються на кращі зміни у місцевій владі, а також на чесне виконання своїх повноважень та наполегливу працю, оскільки під час реформування територіальної громади відбулись значні зміни в управлінській структурі місцевого самоврядування. На даний час там працюють молоді, освічені, перспективні громадяни, які вміло та ефективно виконують свої повноваження.

На жаль довіру в респондентів віком 46 - 55 місцева влада не викликала. Переважна кількість жителів віддає перевагу рівню життя, яке було у часах

СРСР. Проте, хочемо зазначити, що такі великі розбіжності в опитуванні (рис. 2.5) виникли через вплив зовнішніх політичних, економічних факторів, а також вірусу Covid-19, операцій об'єднаних сил, які призвели до економічної кризи, нестабільного стану в країні, що в свою чергу стало причиною зневіри та не довіри до влади як в країні так і в місцевому самоврядуванні. Завдяки підтримці жителів громади, місцеве самоврядування прикладають усі зусилля для соціально-економічного розвитку Деражнянської територіальної громади.

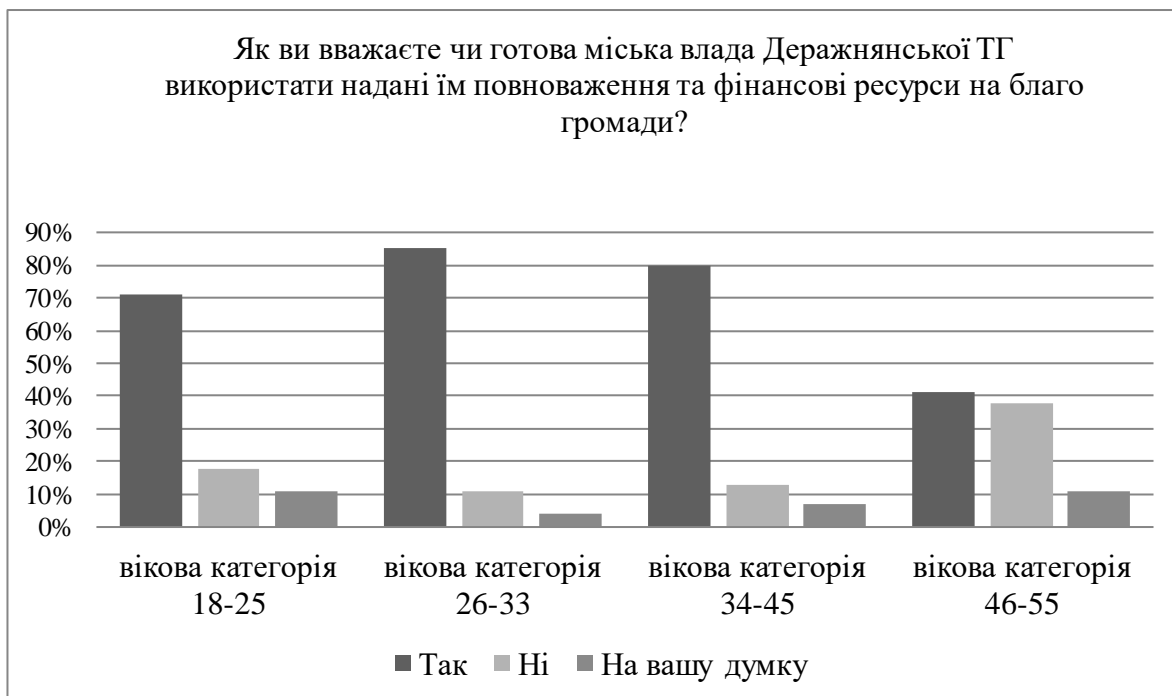

Рис. 2.5 - Результати опитування жителів громади щодо ефективності управління територіальною громадою*

*Примітка. Складено автором.

Відповідно до даного опитування жителів громади чи відчули вони зміни після реформування? В середньому 89% відгукнулись позитивно (рис. 2.6), адже за останній рік було виконано чи не мало роботи, проектів та програм, які профінансувались за місцевий бюджет, наприклад Програма благоустрою міста, капітальний ремонт доріг Голосків – Деражня – Лука - Барська, підтримка малого та середнього бізнесу та інші.

Рис. 2.6 - Результати опитування жителів щодо наслідків впровадження реформи децентралізації*

*Примітка. Складено автором.

Отже, на основі проведеного опитування результати якого, ми відобразили у Додатку Б, ми можемо погодитись з думкою громади, що після реформи децентралізації, місцеве самоврядування працює набагато ефективніше, прозоріше та в межах своїх повноважень про це свідчить соціально-економічне становище громади в даний час. Реформа децентралізації позитивно вплинула на розвиток територіальної громади тому, що після реформування пройшов один рік та за такий короткий термін спостерігаються відмінні результати соціально-економічного розвитку територіальної громади та активність, підтримка самих жителів.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ДЕРАЖНЯНСЬКОЇ ТГ)

3.1. Формування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах децентралізації

В сучасних умовах, щоб відповідати європейським стандартам, досягнути поставленої мети для розвитку суспільства та покращення якості життя в соціально-економічному напрямку, потрібно, щоб уряд, а саме: державна та місцева влада, громади та органи самоврядування активізувались для ефективного досягнення спільної цілі.

Основними факторами для створення сприятливих умов і розвитку сталої територіальної громади є:

- співпраця жителів громади з місцевим самоврядуванням;
- участь та підтримка у всіх запланованих заходах місцевого значення;
- ініціативність лідерів, які відстоюють думку громади та представляють її інтереси.

В умовах децентралізації органи місцевого самоврядування наділені правом щодо визначення ключових напрямів відповідних територій. Участь громади полягає у забезпеченні соціально-економічного розвитку території, використовуючи засоби прямої та опосередкованої демократії, що призводить до реалізації концепції сталого розвитку.

Основним завданням територіальних громад є підвищення економічного рівня громади та здійснення контролю над проектами соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади [12, с.33-48].

Для здійснення основного завдання об'єднані територіальні громади повинні реалізувати наступні пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку території:

- удосконалення функціонування системи соціального захисту;
- впровадження соціальних стандартів і підвищення якості послуг, які безпосередньо надаються населенню;
- модернізація виробничої інфраструктури (реконструкція доріг, комунальних підприємств та установ територіальної громади);
- поліпшення соціальної інфраструктури (підвищення якості надання послуг в медичній, освітній, культурній сфері);
- створення сприятливого умов для розвитку малого та середнього бізнесу;
- створення належних умов для всебічного та повноцінного розвитку жителів громади;
- покращення благоустрою та санітарного стану об'єднаних територіальних громад.

Для створення комфортного та якісного рівня життя жителів громади в межах проведення реформи децентралізації влади, місцеве самоврядування зобов'язує підтримувати на належному рівні фінансову спроможність, економічну та інвестиційну привабливість територій.

Головною ознакою реалізації новостворених територіальних громад є спільне бачення пріоритетних напрямів розвитку громади між мешканцями громади та місцевою владою.

При плануванні місцевого розвитку потрібно дотримуватись таких основних принципів:

1. Системний та комплексний підхід. Дані підходи спрямовані на широкий спектр дій в поєднанні з аналізом проблем, які є в громаді та їх вирішенням, враховуючи місцеві ресурси, умови навколишнього середовища, шляхом збалансування економічного стану громади, покращення соціальних культурних та інших сфер.

2. Місцеве лідерство та бачення перспектив. Даний принцип є одним із позитивних сторін складової місцевого управління, адже лідерство може суттєво підвищити ефективність діяльності органів влади шляхом використання додаткових важелів при роботі з колективом, громадою, зацікавленими

сторонами та безпосередніми одержувачами послуг, що надаються владою. Ефективність лідерства забезпечується наявністю спільного бачення місцевого економічного розвитку, яке привертає увагу громадян, віддзеркалює їхні інтереси, формує у членів громади почуття власника і є реалістичним у наявних умовах.

3. Творчість та креативність. Сьогодні прагнення кращого життя та стрімкого розвитку громади вимагають нових поглядів та креативності у плануванні змін, нестандартне мислення є головною ознакою даного принципу, адже сталий розвиток можна успішно розвивати креативними підходами.

4. Партнерство та співпраця. Запорукою ефективного функціонування місцевого самоврядування та досягнення певної цілі є співпраця органів влади, підприємств, установ та залучення громади. На жаль в практиці не зустрічались структури у яких поєднувались різноманітний спектр можливостей, тому співпраця та партнерство на місцевому рівні, створюють синергію, що призводить до успішного місцевого розвитку громад.

5. Досягнення стратегічних цілей у короткостроковому періоді. Цей принцип полягає у тому, що зазвичай складені стратегічні цілі є довгостроковими, проте щоб громада не втратила довіру до місцевого управління, посадові особи повинні покроково оцінювати хід роботи та звітувати перед жителями громади. Відповідно, якщо результати роботи органів влади сприятимуть соціально-економічному розвитку території то місцеві жителі зможуть переконатися у раціональності та ефективності роботи з планування розвитку регіону, що в свою чергу сприяє активізації залучення зацікавлених сторін та партнерів до подальшої роботи. Таким чином, реалізацію перспективних проектів можна оцінити завдяки покроковому виконанню етапів що дає змогу передбачити певні загрози що можна вплинути на реалізацію проекту та уникнути їх.

6. Гнучкість та адаптивність. В сучасних умовах для ефективного місцевого розвитку територіальних громад невід'ємним фактором, що сприяє успішному виконанню поставлених цілей є раціональне поєднання та

узгодження планування із динамічним нестабільним соціально-економічним середовищем, що має властивість швидко зніматися. Такі умови створюють проблему одночасного поєднання двох різних функцій – планування, що дозволяє чітко ставити головні завдання – з одного боку, а з іншого – адаптивність, яка дає змогу вчасно пристосовуватися до несприятливих факторів впливу, що в кінцевому результаті має значний вплив на ефективність розвитку територіальної громади. Таким чином, на сьогодні органи місцевого самоврядування мають працювати відповідно до принципів гнучкості та адаптивності, оскільки класичні методи управління не завжди є ефективними й доречними в сучасних несприятливих умовах. Також, важливо те, що успіх реалізації тих чи інших проектів залежить від того, наскільки швидко територіальна громада зможе використати несприятливі обставини на свою користь й вплинути на розвиток регіону в позитивному аспекті.

7. Оперативність та націленість на дії. Цінність планування полягає не в нескінченних рефлексіях, а в свідомому і продуманому розділенні реальних і ефективних заходів, що дозволяють усім учасникам процесу виконувати дії для виконання завдань і досягнення цілей.

8. Прозорість та підзвітність. Даний принцип відіграє важливу роль у ефективності роботи місцевої влади при плануванні програми соціально-економічного розвитку. Для вирішення спільних питань важливу залучати і громади, адже ефективність роботи закладається у взаємодії влади та громади. Таким чином, відбувається процес заохочення, тобто з'являються більше зацікавлених сторін, які охоче беруть участь у розвитку громади і чим серйозніше вони будуть налаштовані на реалізацію проектів розвитку території, тим вищою є дієвість заходів. Прозорість – це відкритість у плануванні місцевого економічного розвитку та інформування про самий процес реалізації аудиторії. Підзвітність – логічним наслідком прозорості.

9. Конкурентоспроможність. Підвищення конкурентоспроможності є важливою частиною планування розвитку місцевої громади. Реалізація заходів розвитку, включаючи формування стратегій, програм та проектів для

забезпечення такого бізнес-середовища та місцевих умов, максимізує залучення ресурсів та забезпечує економічне зростання. Одне з головних завдань громади це розвинути територіальну громаду як інвестиційно-привабливу, продуктивну, спроможну для існування територію, використовуючи ресурси для залучення інвесторів, це підвищить конкурентоспроможність території, принесе високу додану вартість території, інновує модель управління, забезпечить розвиток та практичне використання інтелектуального капіталу у розвитку територіальної громади [24; 4, с.48].

Проте окрім принципів важливим елементом є етапи стратегічного плану соціально-економічного розвитку територіальної громади(рис.3.1).

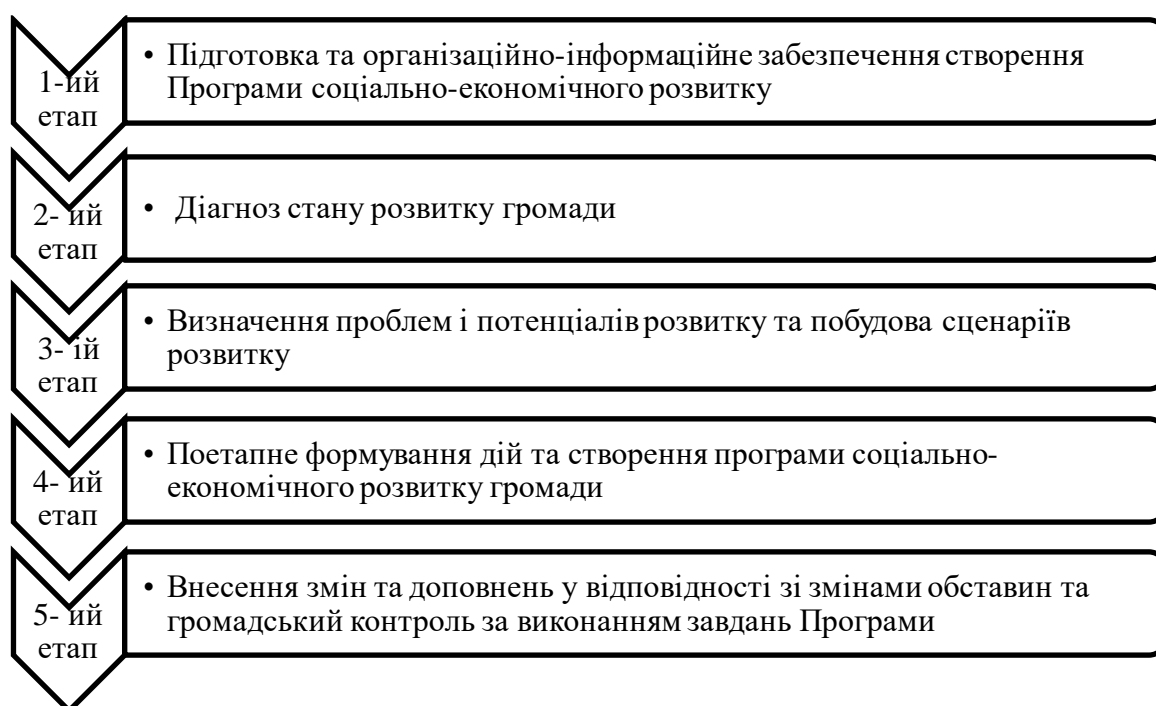

Рис. 3.1 - Етапи програми соціально-економічного розвитку Деражнянської територіальної громади*

*Примітка складено автором на основі джерел [4, с.51].

Отже, перший етап полягає в підготовці та організаційно-інформаційного забезпечення створення стратегічного плану розвитку територіальної громади, а саме:

- видання розпорядження міського голови про створення плану соціально-економічного розвитку територіальної громади;

- створення комітету, робочих груп та цільових підгруп стратегічного планування розвитку громади;
- проведення засідань міської ради та створеного комітету для вирішення питань щодо стратегічного плану;
- визначення проблеми стратегічного планування
- збір інформації про стан розвитку громади.

Відносно другого етапу діагноз стану розвитку громади можемо виділити такі під етапи:

- Аналіз соціально-економічного розвитку громади;
- Проведення SWOT - аналізу внутрішніх та зовнішніх факторів розвитку громади. На даному етапі SWOT - аналіз є одним із найпоширеніших та ефективних методів за допомогою якого можна оцінити слабкі й сильні сторони громади, а також можливості та загрози, які впливаю на розвиток громади. На прикладі Деражнянської міської територіальної громади за допомогою даного аналітичного інструменту проаналізували соціально-економічний розвиток території (табл. 3.1.) визначили усі сильні та слабкі сторони розвитку громади, загрози які можуть погіршити їх стан та можливості в подальшій реалізації розвитку територіальної громади.

Таблиця 3.1. SWOT - аналіз соціально-економічного розвитку на прикладі Деражнянської територіальної громади*

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - Наявність платників податків (великих і середніх підприємств, фермерських господарств); - Розвиненні транспортні комунікації; - Сприятливий клімат для розвитку садівництва; - Наявність кваліфікованої робочої сили в різних сферах праці; - Привабливість території у земельній сфері, промисловості та туризму для залучення інвесторів; - Активна співпраця на світовому ринку (імпорт та експорт). - Наявність в м. Деражня освітніх закладів та різних напрямків кружків для саморозвитку. - Добре розвинута галузь культури. - Активний розвиток галузі спорту та спортивної інфраструктури; - Якісне надання адміністративних послуг жителям Деражнянської міської територіальної громади Центром надання адміністративних послуг; - Активний розвиток туристичної сфери. - Розвинене кісне надання первинної допомоги КНП «Деражнянською МБЛ»; - Ефективне управління та забезпечення об'єктів комунальної власності; - Забезпечення населення якісною водою. 	<ul style="list-style-type: none"> - Переважна частина доріг потребує капітального ремонту - Забруднення навколишнього середовища, а саме в сільських місцевостях відсутня система поводження з відходами. - Високий рівень безробіття - Низький рівень заробітної плати - Велика кількість пустуючи закладів - Забруднення річки Вовк. - Відсутність достатньої кількості зон для паркування - Високий рівень тіньового бізнесу - Нерозвинене транспортне сполучення між населеними пунктами ТГ з малою кількістю жителів до 10 житлових будинків. - Низький рівень розвитку в галузі будівництва.

Продовження таблиці 3.1

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Покращення бізнес-клімату - Зростання попиту на продовольчі товари на світовому ринку. - Підвищення інвестиційної привабливості. - Окультурення та озеленення громади - Досягнення завершального етапу реформ країни (реформа децентралізації, освітня та медична реформи). - Реалізація міжміських проектів у партнерстві із сусідніми громадами (поводження з відходами, туризм, спорт, соціальні, адміністративні, медичні послуги). - Підтримка великого та середнього бізнесу - Діджиталізація надання послуг у різних сферах. 	<ul style="list-style-type: none"> - Міграція населення - Нестабільність національної валюти - Продовження Операції Об'єднаних сил в Україні - Зростання цін на промислові товари та комунальні послуги - Продовження карантинних обмежень у зв'язку з COVID-19

*Примітка. Складено автором.

- проведення соціологічних опитувань;
- створення Робочих підгруп (комісій) для аналізу та розробки пріоритетних проблем розвитку громади (включаючи представників влади, громадськості, бізнесу та науковців);
- залучення до роботи над планом широкого кола громадян;
- підготовка аналітичного звіту про соціально-економічний розвиток громади;
- забезпечення прозорості у роботі над планом за допомогою засобів масової інформації.

Третій етап визначення проблем і потенціалів розвитку та побудова сценаріїв розвитку складається із:

- визначення основних проблем розвитку територіальної громади;
- створення мети та способів її досягнення;
- визначення оперативних цілей з кожного напрямку розвитку міста;
- проведення соціальних опитувань жителів громади;
- проведення громадських слухань з обговорення аналітичного звіту про стан розвитку громади;

- визначення в процесі засідань шляхів подолання проблем для вирішення пріоритетних завдань;

- розробка прогнозних варіантів, шляхів досягнення стратегічних цілей та формування завдань з їх досягнення.

Четвертий етап. Формування програми дій та створення програми або стратегічного плану соціально-економічного розвитку громади:

- проаналізувати наскільки важливим та реалістичним є завдання;
- підготовка матеріалів для опублікування плану;
- публікація та оприлюднення плану соціально-економічного розвитку;
- проводити громадські слухання для обговорення плану;
- завершення проекту на основі поданих зауважень та пропозицій;
- затвердження міською радою документа «Програма соціально-економічного розвитку територіальної громади».

П'ятий етап. Внесення змін та доповнень у відповідності зі змінами обставин та громадський контроль за виконанням завдань стратегічного плану:

- перегляд комісією плану соціально-економічного розвитку громади при зміні об'єктивних та суб'єктивних обставин і внесення коректив;
- затвердження річних бюджетів та річних планів соціально-економічного розвитку;
- інформування громади про виконання міськими органами влади завдань даної Програми.

Отже, дотримуючись конкретних етапів створення Програми соціально-економічного розвитку територіальної громади можемо досягти високого рівня міцної та конкурентоспроможної громади, яка зможе функціонувати самостійно.

За результатами соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу та висновків стану розвитку громади на прикладі Деражнянської міської територіальної громади можна виділити такі основні напрямки розвитку територіальної громади (рис. 3.2) [38].

Рисунок 3.2 - Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку на прикладі Деражнянської міської ТГ*

*Примітка. Складено автором на основі джерел [38].

Для забезпечення стабільного економічного середовища громади та підвищення рівня фінансових надходжень до місцевого бюджету потрібно належним чином організувати співпрацю між представниками малого, середнього бізнесу та органами місцевої влади, яка як наслідок підвищить ефективність використання трудового та інвестиційного потенціалу регіону й зменшить рівень безробіття. Для розвитку комунальної власності можна посилити фінансовий рівень стійкості комунальних підприємств та забезпечити підвищення кваліфікації працівників органів місцевої влади. Впровадження даних заходів дозволить підвищити рівень соціально-економічного розвитку регіону та підвищить рівень довіри малого та середнього бізнесу до місцевої влади [25, с. 6].

Деражнянська міська територіальна громада докладає максимум зусиль та ресурсів для забезпечення жителям якісного, безпечного та комфортного життя.

Місцева влада має на меті: систематизувати доступ якісних публічних та соціальних послуг мешканцям громади, дати громаді можливість брати участь у інтеграційних культурних заходах, заохочення громадської активності. Низька якість життя населення, а саме у сільській місцевості є однією з основних причин, що впливають на привабливість життя. Через відсутність якісного дозвілля та малого фінансового забезпечення молодь вимушена виїжджати у великі міста або за кордон у пошуку кращого життя.

Метою вибору цього пріоритету є підвищення комфорту проживання у громаді для різних груп населення, особливо людей похилого віку та людей з інвалідністю, покращення рівня їхньої соціальної активності у розвитку громади та безпечного проживання на даній території.

Отже, основним пріоритетним напрямом Деражнянської міської ТГ є підвищення економічного рівня, розвиток інфраструктури громади, покращення благоустрою та створення гідних умов життя для мешканців. Метою є підвищення добробуту, рівня якості життя та соціального захисту населення за допомогою підвищення економічного рівня, посилення конкурентоспроможності, як основи ефективного зростання стандартів та показників соціально-економічного розвитку.

В реальних умовах даний процес є довготривалим, тому що для досягнення цілей потрібна не лише активна участь громади і місцевої влади, а й створення Програми за допомогою якої, визначити пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку громади, завдання, принципи, різні інструменти та методи, виявлення проблем та їх вирішення, а також формування та раціональне використання фінансових ресурсів для реалізації напрямів розвитку територіальної громади.

3.2. Розробка заходів з підвищення ефективності соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах децентралізації

На даний час, Україна перебуває на етапі активного реформування місцевого самоврядування, що потребує реалізації розвитку та участі громад, формування інфраструктури, створення ефективного соціально-економічного зростання та забезпечення якісних умов життя населенню на територіях. Кардинальні зміни, які призвела децентралізація доторкнулись і до фінансового забезпечення територіальних громад, проте органи місцевого управління набувають досвіду та вміння бути самостійною та спроможною громадою незважаючи на те, що база місцевих бюджетів лише починає розвиватись.

Пріоритетним напрямом підвищення ефективності соціально-економічного розвитку Деражнянської територіальної громади є соціальні інвестиції. Соціальні інвестиції – це добровільний внесок бізнесу в розвиток суспільства [23, с. 435]. Тобто, частина грошових коштів при формуванні бюджету на наступний рік повинна спрямовуватися саме на впровадження такого інструменту розвитку міста. Тому, розглянемо організаційну схему реалізації сміттесортувального заводу на рис. 3.3 [7, с. 36 - 42].

Рис. 3.3 - Організаційна схема реалізації проєкту «Чисте місто»*

*Примітка. Складено на основі [7, с. 36 - 42].

Сутність такого підходу полягає у тому, щоб органи місцевої влади у співпраці з приватним сектором модернізували соціальний об'єкт, а прибуток, отриманий від діяльності, спрямовували на соціально-економічний розвиток міста. Тому, важливим елементом соціального підприємництва є бізнес-модель реалізації інвестиційного проєкту в практичному аспекті.

Від механізму, за яким вона побудована, буде залежати подальша ефективність впровадження та функціонування громадського простору. Отже, розглянемо побудовану бізнес-модель створення проєкту на рис. 3.4.

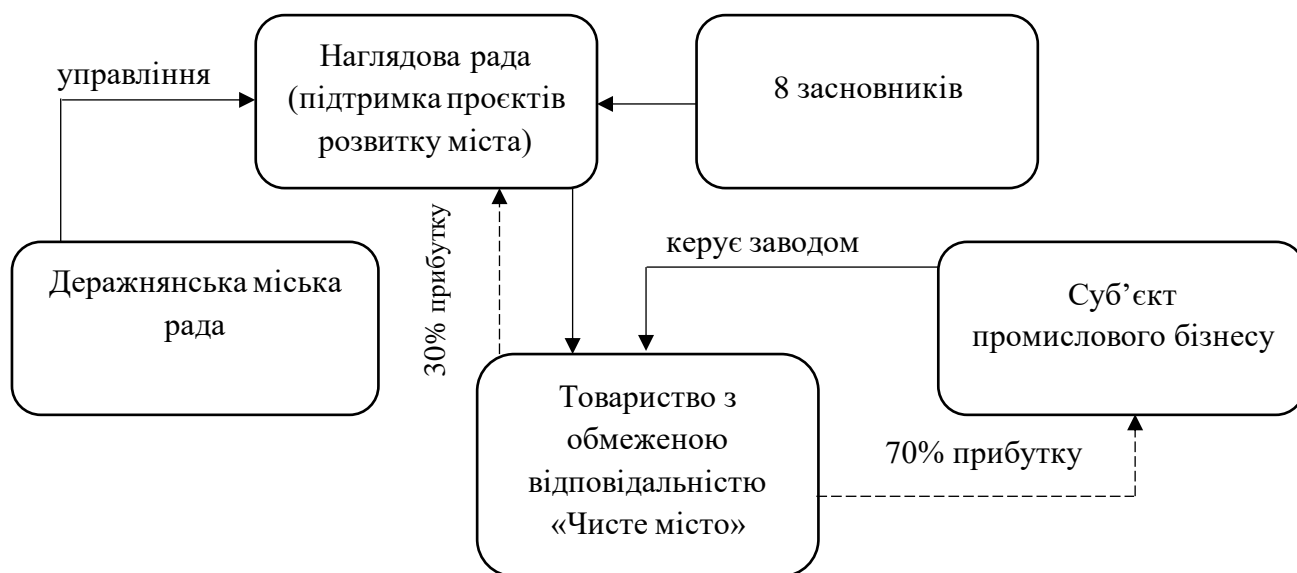

Рис. 3.4 - Бізнес-модель реалізації проєкту соціального інвестування*

*Примітка. Складено на основі [13, с. 181].

Отже, на рис. 3.4. зображено яким чином відбуватиметься створення та функціонування сміттесортувального заводу «Чисте місто». Як бачимо, організація підприємства відбувається у формі товариства з обмеженою відповідальністю.

Наглядова рада формуватиметься з представників приватного сектору, а також органів місцевої влади. В її обов'язки входить розгляд та аналіз проєктів культурного й соціального розвитку, прийняття рішення щодо їх фінансування, вирішення, які громадські ініціативи реалізовуватимуться.

Чистий прибуток, отриманий від діяльності громадського простору розподілятиметься у такій пропорції: 30% отриманих коштів

спрямовуватимуться на реалізацію проектів соціально-економічного розвитку, а 70% - на адміністративні витрати. До цих витрат належить управління сміттесортувальним заводом, що буде здійснювати сортування сміття та утилізацію твердих побутових відходів, оскільки його здійснюватиме незалежний суб'єкт промислового бізнесу [20, с.6].

Таким чином, в сучасних умовах така модель є ефективним шляхом соціально-економічного розвитку території міста. Співфінансування з боку приватного сектору дозволить зменшити навантаження на видаткову частину місцевого бюджету, підвищивши ефективність використання грошових коштів.

Реалізація проекту «Чисте місто» розраховане не лише на Деражнянську міську територіальну громаду, а й на усі громади та села району. На жаль, мешканці сільського типу усе накопичене сміття знищують самотужки наприклад: спалюють на приватних територіях чи на полях залишивши без нагляду, через такі ситуації значно зросла статистика пожеж або викидають відходи у лісові смуги, на обочинах при дорозі, полянах чим забруднюють навколишнє середовище.

Тому, ми пропонуємо поставити сміттєві баки з розрахунком 1 бак об'ємом 1,1 м³ на одну вулицю та стягувати оплату відповідно до тарифів на послуги згідно з рішенням виконавчого комітету Деражнянської міської ради від 10 грудня 2020 року № 6, наведені у таблиці 3.2 [40].

Проте, нам важлива згода та підтримка мешканців території дотримуючись усіх законів та нормативно-правових актів. Завдання старости кожної громади провести голосування жителів та надати місцевій владі отримані результати, в наступному порядку: Деражнянська міська рада з наглядовою радою та депутатами на позачерговій сесії на основі поданих результатів узгоджують та затверджують реалізацію проекту «Чисте місто».

Таблиця 3.2. Тарифи на послуги з поводження з побутовими відходами на прикладі проекту «Чисте місто», грн.*

Вид послуги	Вартість 1м куб, грн (з ПДВ)		
	Населення	Бюджетні організації	Інші споживачі

Вивезення побутових відходів населення приватного сектора	21,44	24,56	32,17
Вивезення побутових відходів населення 2-5 поверхових будинків	87,50	-	-
Вивезення побутових відходів: - контейнерне навантаження; - ручне навантаження		153,22	177,31
		238,58	267,50
Вивезення ремонтних відходів населення	121,14	238,58	267,50

*Примітка. Складено автором за даними [40].

Термін реалізації проєкту передбачається на 18 місяців. Обсяг фінансування соціального проєкту становитиме орієнтовно 1 748 190, 00 грн. На реалізацію ідеї, кожен розпорядник грошових коштів, а саме ПрАТ «Деражнянський молочний завод», ТОВ « Деражня-Млин», ТОВ «Сані Фуд Україна», ТОВ «Торговий дім «ПРОЛІСОК»», ПАТ «Деражнянське ХПП», ПП «Деражня-БЕТОН», ПП «Пекарня Ковальчука», Деражнянська міська рада умовно має інвестувати 8100 доларів США в соціальний об'єкт. Будівлею для реалізації проєкту було обрано майновий комплекс «Деражнянській цукровий завод», що перейшов на баланс Деражнянської міської ради.

Згідно ЗУ «Про затвердження Правил визначення норм надання послуг з вивезення побутових відходів» рекомендовані норми утворення твердих побутових відходів для житлових будинків, а саме: середньодобова норма утворення відходів на упорядковані будинки становить 0,77 кг., 1,30 м³; неупорядковані будинки з газовим опаленням – 0,96 кг., 1,40 м³, з опаленням на твердому паливі – 1,15 кг., 1,41 м³; будинки приватного сектора з присадибною ділянкою у сільській місцевості з газовим опаленням – 1,26 кг., 1,40 м³, з опаленням на твердому паливі - 1,59 кг., 1,51 м³. Оскільки відсутня інформація про точну кількість житлових будинків відповідно даних критерій, ми вираховували середнє арифметичне добової норми на одну особу [29].

$$0,77 + 0,96 + 1,15 + 1,26 + 1,59 \div 5 = 1,15 \text{ кг та } 1,30 + 1,40 + 1,41 + 1,40 + 1,51 \div 5 = 1,404 \text{ м. куб.}$$

На основі норм утворення твердих побутових відходів та даних кількості населення ми провели розрахунки середньорічної норми накопичення сміття на

одну розрахункову одиницю в кілограмах та метрах кубічних, результати відображені у табл. 3.3.

Таблиця 3.3. Середньорічна норма накопичення сміття на 1 розрахункову одиницю, кг*

Джерело утворення	Кількість одиниць/осіб	Середньорічна норма накопичення на 1 розрахункову одиницю	Середньорічна норма накопичення на 1 розрахункову одиницю
		кг	м ³
Деражня	10446	12012,9	14666,19
Лозове	1639	1884,85	2301,156
Божикивці	1006	1156,9	1412,424
Волоське	635	730,25	891,54
Галузинці	669	768,35	939,276
Гатна	642	738,3	901,368
Загінці	790	908,5	1109,16
Зяньківці	786	903,9	1103,544
Кальна	673	774,0	944,892
Копачівка	728	837,2	1022,112
Коржівці	570	655,5	920,322
Мазники	714	821,1	1152,824
Маниківці	1210	1391,5	1698,84
Нижнє	1079	1240,85	1514,916
Новосілка	1202	1382,3	1687,608
Пилипи	424	487,6	595,296
Шиїнці	269	309,35	377,676
Шпичинці	1470	1690,5	2063,88
Яблунівка	1540	1771,0	2486,484
Явтухи	661	760,15	928,044
Яськівці	905	1040,8	1270,62
Всього	28058	32265,8	39988,17

*Примітка. Складено автором на основі [29].

Отже, з вихідних даних ми визначили, що з 28058 осіб утворюються відходів 32265,8 кг або 39988,17 м³ на добу.

Розроблена унітарна система збирання відходів передбачає збір сміття у спеціальні контейнери, до прикладу ми обрали контейнери CLF 1100 об'ємом 1,1 м³ з міцного пластику та контейнер для габаритних відходів з нержавіючої сталі об'ємом 6 м³.

Кількість контейнерів 1,1 м³ розраховується за формулою (3.1) [29]:

$$N = P \times T_b \times K \div (365 \times V) \times K_{zn}$$

де N – кількість контейнерів;

P – середньорічний об'єм відходів, м³;

T_b – періодичність вивезення відходів, діб (1 раз на добу);

K – коефіцієнт нерівномірності накопичення відходів (1,25);

V – місткість контейнера, м³.

K_{zn} – контейнер запасу, які розраховуються за коефіцієнтом 1,05

$N = 39988,17 \times 1 \times 1,25 \div (365 \times 1,1) \times 1,05 = 130$ шт. - контейнерів із запасом на випадок якщо контейнери будуть знаходитись на ремонті чи резерві.

За аналогічною формулою розрахуємо кількість контейнерів місткістю 6 м³:

$$N = 39988,17 \times 1 \times 1,25 \div (365 \times 6) \times 1,05 = 23,9 \approx 24 \text{ шт.}$$

контейнерів із запасом.

Для транспортування контейнерів об'ємом 1,1 м³ потрібний сміттевоз із орієнтовним об'ємом кузова для відходів 8 м³.

Число сміттевозів визначають за формулою (3.2) [26]:

$$S = P \div (365 \times R \times K_1)$$

де S – число автомобілів;

P – середньорічний об'єм ТПБВ потребуючих вивезення, м³;

R – добова норма сміттевоза, м³;

K_1 використання – коефіцієнт використання парку автомобілів (0,8).

Добову норму сміттевоза розрахуємо формулою (3.3) :

$$R = D \times E$$

D – кількість рейсів за добу (1 раз на добу);

E – кількість ТПВ, що перевозить одним рейсом м³.

$R = 1 \times 8 = 8$ - добова норма сміттевоза, отже

$S = 39988,17 \div (365 \times 8 \times 0,8) = 17$ шт. - автомобілей для перевезення контейнерів об'ємом 1,1 м³.

А також для транспортування габаритних контейнерів 6 м³ розрахований тип сміттевоза, якого 10 м³ об'єм кузова. Розрахункову кількість ми отримали на основі попередніх формул 3.2 та 3.3 [26].

$$R = 1 \times 10 = 10 \text{ – добова норма сміттевоза;}$$

$$S = 39988,17 \div (365 \times 10 \times 0,8) = 13 \text{ автомобілів.}$$

В результаті підрахунків для збирання та транспортування сміття нам потрібно 130 контейнерів з міцного пластику об'ємом $1,1 \text{ м}^3$ та 24 контейнера з нержавіючої сталі об'ємом 6 м^3 . Для їх перевезення потрібні сміттевози з об'ємом кузова 8 м^3 – 17шт., сміттевоз з об'ємом кузова 10 м^3 – 13шт. враховуючи, що буде здійснюватися 1 рейс на добу.

Проте, на першому етапі реалізації даного проекту ми можемо заощадити на закупівлі автомобілів для перевезення відходів, тому передбачається співпраця з комунальним підприємством Деражнянський ЖЕК №1, уклавши Угоду про надання послуг перевезення сміття їхнім транспортом чим відшкодуємо витрати за поливо-мастильні матеріали та 5 % від доходу, з яких 2,5% для технічної підтримки стану сміттевозів та 2,5% на надання послуг (за співпрацю).

Для детального підрахунку витрат, ми на основі Інтернет - магазинів проаналізували цінову політику та визначили середню вартість обладнання, яким потрібно забезпечити дане товариство для повноцінної та ефективної роботи. Детальніше про дані позиції та їх витрати ми можемо розглянути у наведеній таблиці 3.4.

Таблиця 3.4. Розрахунок витрат на обладнання та реставрацію будівлі за проектом «Чисте місто», грн.*

Назва	кількість	Ціна/шт..	сума
Великогабаритні контейнера 1,1 м ³	130	6000	780 000
Контейнерів об'ємом 6 м ³	24	8100	194 400
Лінія сортування ТПВ – СЛ 6	1	350 000	350 000
Подавальний конвеєри	1	39800,00	39800
Вихідний конвеєр	1	28990.00	28990
Прес для вторинної сировини	1	75000,00	75 000
Різні типи сепараторів (барабанний, магнітний,вихрострумний, вібраційний)	4	49 000	196 000
Косметичний ремонт приміщення орендоване у міській раді	1	20 000	20 000
Заміна вікон	5	5600	28 000
Заміна дверей	2	18000	36 000

*Примітка. Складено автором.

Загальна сума витрат для забезпечення всіма потрібними матеріалами для ефективної роботи на початковому етапі підприємства складає 1 748 190, 00 грн. Прерогативою даного підприємства є підвищення соціального рівня населення та подолання безробіття, адже дане підприємство розраховане на близько 250 робочих місць, що забезпечить 40 % безробітних громадян належними умовами праці. Одним із важливих механізмів функціонування підприємства є створення міцного та працелюбного колективу, але для створення командного духу в колективі потрібно не лише застосовувати людські цінності, а й мотивувати працівників до командної роботи. Тому, найефективнішим методом є гідна заробітна плата, яку детальніше можемо розглянути у табл. 3.5.

Таблиця 3.5. Структура персоналу та їх заробітна плата ТОВ «Чисте місто», грн.*

Посада	Кількість робітників	Кількість робочих годин	Заробітна плата в місяць .грн. без ПДВ	Заробітна плата в місяць .грн. з ПДВ	Загальна сума грн..
Директор	1	8	10500	8190	10500

Продовження таблиці 3.5

Юрист	2	8	9000	7020	18000
Економіст	1	8	9000	7020	9000
Бухгалтер	1	8	8000	6240	8000
Кадровий спеціаліст	1	8	7000	5460	7000
Діловод	1	8	7000	5460	7000
Спеціаліст архівного відділу	1	8	6995	5456,1	6995
Водій	30	5	7000	5460	210000
Помічник водія	30	5	6500	5070	195000
Прибиральник	2	4	6500	5070	13000
Охорона	4	24	7000	5460	28000
Сортувальники	140	8	7200	5616	1008000

*Примітка. Складено автором.

Заробітну плату працівників ми розраховували таким чином: директор, юрист, економіст, бухгалтер, кадровий спеціаліст, діловод, спеціаліст архівного відділу з графіком роботи - 5 робочих днів по 8 годин, водій, помічник водія по 5 робочих годин 6 днів, прибиральниця – 4 робочих годин кожного дня та охорона розрахована по одному охоронцю на 12 годин (нічна та денна зміна) ставка з відсотком від виробітку згідно із Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 рік». Зазначеним документом встановлено мінімальну заробітну плату: – у місячному розмірі: з 1 січня – 6500 грн. [16]. Щодо сортувальників, заплановано 140 робочих місць, графік роботи складає 8 годин, заробітна плата залежить від кількості кілограм просортованого сміття. До прикладу, 3 грн./1 кг, в середньому за 8 годин людина пересортує 80 кг., отже $80 \text{ кг} * 3 \text{ грн./кг} = 240 \text{ грн.}$ в день, так $240 \text{ грн.} * 30 \text{ днів} = 7200$. В середньому заробітна плата сортувальників складає 7200 без ПДВ.

В кінцевому результаті загальна сума для забезпечення працівникам заробітної плати відповідно до розрахованої нами структури складає 1520495,00 грн.

Основним етапом реалізації та в майбутньому ефективного розвитку підприємства є прибуток. Дохідну частину ми поділили на два види:

- перший вид доходів - це за рахунок збуту, наприклад нашим каналом збуту являється сміттєпереробний завод «Розумне довкілля. Хмельницький» угода полягає у закупівлі нашого, уже сортованого сміття, з вимогою оплати 25 грн./м³. та їхнього перевезення. На даних вимогах передбачається дохід згідно наших розрахунків відповідно до формули 3.3 :

$$\text{Прибуток} = ДН \times Ціна \times ККД \times ЗКО \quad (3.4)$$

ДН - добова норма сміття на 1 особу;

Ціна – ціна за м³ згідно тарифного плану (в даному випадку згідно укладеного договору 25 грн./ м³);

ККД – кількість календарних днів;

ЗКО – загальна кількість осіб (наведено у табл. 3.3).

$1,404 \times 25 \times 30 \times 28058 = 29545074$ грн./місяць доходу співпрацювавши з сміттєпереробним заводом «Розумне довкілля. Хмельницький».

- другий вид фінансових надходжень є оплата мешканцями послуг відповідно до тарифу на послуги з поводження з побутовими відходами (табл. 3.2)

Розрахунок прибутку визначаємо аналогічним чином за допомогою формули 3.4:

$$\text{Прибуток} = ДН \times Ціна \times ККД \times ЗКО$$

ДН - добова норма сміття на 1 особу;

Ціна – ціна за м³ згідно тарифного плану (табл. ...);

ККД – кількість календарних днів;

ЗКО – загальна кількість осіб (наведено у табл. ...).

$$\text{Прибуток} = 1,404 \times 21,44 \times 30 \times 28058 = 25337855,4624 \text{ грн.}$$

Отже, протягом 30 календарних днів з 28058 осіб можемо отримати 54881448,00 грн. прибутку, з яких 48% витратиться на подальший розвиток заводу, а саме на заробітну плату, рентну, комунальну плату та забезпечення персоналу усім належним, 22% сплата податків та решта 30% від суми буде

перераховано на рахунок міської ради з метою розвитку благоустрою міста. Детальніше ознайомитися з плановими показниками Додатку В.

Таким чином, за даними Додатку В видно, що економічний результат від діяльності виробництва є позитивним і становить 16 464434,4 грн.. Це свідчить про те, що за допомогою соціального інвестування, шляхом співпраці з приватним сектором, можна реалізувати значну кількість проєктів, що сприятимуть соціально-економічному розвитку Деражнянської міської територіальної громади. Такий підхід дозволить пришвидшити розвиток регіону майже вдвічі.

Іншим важливим елементом такого проєкту є соціальні результати його діяльності, що визначаються як наслідки функціонування, які пов'язані не тільки з потребами працівників, але й з різноплановими вимогами споживачів, інших соціальних груп та загальним впливом на навколишнє середовище.

Отже, можна зробити висновок, що за результатами оцінки прогнозованого економічного та соціального ефектів, діяльність виробництва матиме позитивну тенденцію. Головною ознакою, що вирізняє інвестування фінансових ресурсів на реалізацію сміттєсортувального заводу «Чисте місто» є те, що майже весь отриманий прибуток витратиться на реалізацію громадських проєктів соціального та культурного значення.

Такий механізм, дозволить пришвидшити соціально-економічний розвиток громади й розв'язати низку проблем. В результаті реалізації такої ініціативи, у Деражнянській міській територіальній громаді сформується базові передумови сталого розвитку, підвищиться рівень інвестиційної привабливості, а також підвищиться рівень якості життя, зменшиться рівень безробіття, вирішиться проблема екологічного напрямку, можливість утримання комунальних підприємств, забезпечуватимуться основні соціальні потреби як мешканців громади, так і туристів,

Отже, розроблені заходи з підвищення ефективності використання соціально-економічного розвитку Деражнянської міської територіальної громади можна вважати ефективними, оскільки фінансування на реалізацію

основних проєктів здійснюватиметься рівномірно як за територіальною, так і галузевою ознакою. Запропоновані послуги матимуть попит, так як у місті не має схожого за своєю концепцією підприємства.

Таким чином, в сучасних умовах представникам місцевого самоврядування необхідно знаходити нові підходи до форм і методів роботи. Перш за все потрібно ефективно використовувати та раціонально керувати фінансовими ресурсами. Це дозволить максимально задовольнити соціально-економічні потреби й прагнення мешканців територіальної громади у найбільш ефективний, економний та результативний спосіб. Варто зазначити, що саме такий підхід є передумовою сталого розвитку будь-якого регіону.

ВИСНОВКИ

Реформа децентралізації є складним механізмом, а реалізація даного впровадження проводилась у два етапи: Перший етап відбувся у 2014-2019 роках. У квітні 2014 року Уряд схвалив основний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації.

Створення нової законодавчої бази, а саме Закони про внесення змін Бюджетного та Податкового кодекси України, ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад», запровадження інституту старост в ТГ, ЗУ «Про співробітництво територіальних громад», ЗУ «Про засади державної регіональної політики» значно посилили мотивацію місцевої влади до реформування. За весь період реформування було створено 876 ОТГ, зростання показників місцевого бюджету у 5-7 разів, створення більше 120 сучасних центрів надання адміністративних послуг.

На другому етапі реформування місцевого самоврядування, який відбувся у 2020-2021 роках, були поставлені такі основні завдання: передати повноваження виконавчої влади органам місцевого самоврядування, створити належну фінансову ресурсну базу для здійснення своїх повноважень, удосконалення системи державного контролю над діяльністю місцевого самоврядування. Даний етап був кардинальною реформацією для місцевого самоврядування, адже тепер в Україні функціонує лише 136 районів, решта 490 було ліквідовано згідно Постанови №3650 «Про утворення та ліквідацію районів» прийнятим ВРУ від 17 липня 2020 року.

Здійснивши наукове обґрунтування теоретичних і практичних аспектів та визначивши пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку територіальних громад в умовах децентралізації, визначено такі основні положення:

1. реформа децентралізації є одна із масштабніших та ефективніших реформ України, мета якої полягає у формуванні ефективного місцевого самоврядування та спроможної територіальної громади, для забезпечення високого рівня якості

життя населення, надання високоякісних та доступних публічних послуг, сформування довіри до місцевої влади та тісна взаємодія влади з мешканцями територіальної громади.

На підставі базових положень та теоретичних підходів визначено основні принципи за якими реалізовується дана реформа. Основним суб'єктом реформування є територіальна громада, термін та її визначення як такого не зазначено в правовій базі, але існують безліч підходів до визначення ключового поняття територіальної громади. Проте, проаналізувавши основні підходи науковців до трактування поняття сформували своє. Територіальна громада - це певна сукупність людей, які мешкають на прилеглий території, мають колективні інтереси, спільну мету, цілі та наділенні правом вирішувати питання на користь соціально-економічного розвитку громади в межах законодавства України.

На прикладі Деражнянської територіальної громади яка сформувалась в червні 2020 року ми проаналізували її соціально-економічний розвиток в умовах децентралізації. В ході аналізу базових та правових положень соціально-економічного розвитку Деражнянської міської територіальної громади визначено основні суб'єкти територіальної громади, принципи та умови, на підставі яких відбулось об'єднання територіальної громади. У зв'язку з реформуванням сільських, селищних рад та обрання старост шляхом проведення голосування, ми виділили основні повноваження старости.

2. Обґрунтували, що в умовах децентралізації для фінансового забезпечення територіальної громади та її економічної стійкості, потрібно правильно та збалансовано розподіляти кошти. Проаналізувавши формування місцевого бюджету в Деражнянській територіальній громаді визначили основні напрями покращення соціально-економічного розвитку громади, визначили структуру, проаналізували місцевий бюджет Деражнянської територіальної громади за 2017-2021 роки та провели соціальне опитування між мешканцями громади щодо їх обізнаності відповідно децентралізації, рівня якості життя та змін які відбулись у громаді після реформування місцевого самоврядування. Провели методологічний аналіз Програми соціально-економічного та

культурного розвитку Деражнянської міської територіальної громади за 2021 рік та визначили, що сферу освіти, культури, житлово-комунального господарства та спорту визначено пріоритетними, на що вказує здійснена оцінка ефективності фінансування громадських програм розвитку. На підставі проведеного аналізу можна також стверджувати, що фінансування проєктів здійснювалося відповідно до потреб місцевої громади. Якщо ж надалі буде застосовуватися такий підхід до використання бюджетних коштів, то це призведе до стану занепаду Деражнянської територіальної громади.

3. Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку територіальної громади визначено на основі виділених основних завдань, які спрямовані на підвищення економічних показників та здійснення контролю над проєктами соціально-економічного розвитку громади. Важливим фактором за допомогою якого можна стабілізувати соціально-економічне становище громади та забезпечити позитивні економічні зрушення - це створення стратегічного плану або Програми соціально-економічного розвитку громади. Базуючись на методологічних та практичних засадах, ми визначили основні принципи планування місцевого розвитку, етапи формування стратегічного плану та здійснили SWOT-аналіз соціально-економічного розвитку Деражнянської міської територіальної громади. За допомогою даного інструменту ми визначили пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку, які полягають у ефективному розвитку інноваційної економіки, що характеризується конкурентоспроможністю місцевої економіки, формування потужного промислового потенціалу та ефективного використання ресурсів результатом чого свідчитимуть високі стандарти життя.

Деражнянська територіальна громада знаходиться на початковому етапі формування спроможної та ефективної громади, адже незважаючи на досягнення які здобула в умовах децентралізації все рівно залишається низка проблем, які уповільнюють ефективність соціально-економічного розвитку громади. Для вирішення основних проблем визначено що соціальне інвестування частини видатків місцевого бюджету у співпраці з приватним сектором є ефективним

інструментом соціально-економічного розвитку. Такий підхід дозволить раціонально розпоряджатися бюджетними коштами та спрямовувати їх на основні потреби мешканців. В результаті, органи місцевої влади, спрямувавши кошти в соціальний об'єкт, отримають довгостроковий соціальний та економічний ефект, оскільки 30% чистого прибутку використовуватиметься на реалізацію громадських проєктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авшенюк Н.М. Розвиток транснаціональної вищої освіти в контексті глобалізації ринків освітніх послуг. Теорія і практика управління соціальними системами: монографія. Київ: 2015. 69-77 с.
2. Баймуратов М.А. Муніципальна влада: актуальні проблеми встановлення і розвитку в Україні: монографія. Одеса: 2003. 115 с.
3. Батанов О.І. Конституційно – правовий статус територіальних громад в Україні: монографія. Київ: 2003. 77 с.
4. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. Київ: 2017. 35-59 с.
5. Бесчастний В. М., Делія Ю. В., Устименко В. А., Джабраїлов Р. А., Щebetун І. Місцеве самоврядування в Україні: проблеми та перспективи / ред. В. М. Бесчастний. Донецьк :2005. С. 37.
6. Біла С.О. Удосконалення державного управління ринку транспортно-транзитних послуг в Україні. *Держава та регіони*. 2007. № 1.
7. Благодарний О.І. Теоретичні основи забезпечення сучасного розвитку регіонів. Економіка та право. *Економіка*. 2015. № 1. С. 36–42.
8. Бондар В.П. Система контролю якості аудиторських послуг. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2009. № 1. С. 139-142.
9. Брус С.І. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні. *Фінанси України*. 2008. № 11. С. 75-85.
10. Бутко І.І. Деякі проблеми становлення і розвитку територіального самоврядування в Україні. *Місцеве та регіональне самоврядування в Україні*. 1992. №3. С.8
11. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456 - VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
12. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н.. Планування розвитку територіальних громад: навч. посіб. Київ: 2015. 33 – 48с

13. Гребеник К.В. Видатки бюджету як складова механізму соціально-економічної політики: Економічний вісник університету. 2017. Вип. 35/1. С. 181–188.
14. Європейською хартією місцевого самоврядування / виправлений текст офіційного перекладу Європейської хартії місцевого самоврядування відповідає тексту, опублікованому в "Офіційному віснику України" від 03.04.2015 № 24 на заміну тексту, опублікованому в "Офіційному віснику України" від 04.06.2013. № 39. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
15. Звіт про виконання бюджету Деражнянською міською радою за 2017 рік від 18 січня 2018. № 1. URL: <https://der.org.ua/miska-vlada/vykonavchij-komitet/rishennya/>
16. Звіт про виконання бюджету за 1 - ий квартал 2021 рік Деражнянською міською територіальною громадою від 19 травня 2020. № 71. URL: <https://der.org.ua/miska-vlada/vykonavchij-komitet/rishennya/>
17. Звіт про виконання бюджету за 2018 рік Деражнянською міською радою від 07 лютого 2019. №3. URL: <https://der.org.ua/miska-vlada/vykonavchij-komitet/rishennya/>
18. Звіт про виконання бюджету за 2019 рік Деражнянською міською радою від 06 лютого 2020. № 7. URL: <https://der.org.ua/miska-vlada/vykonavchij-komitet/rishennya/>
19. Казюк Я., Венцель В., Герасимчук І.. Джерела доходів та місцевих бюджетів. 2019. С. 3.
20. Кейс стаді. Соціальне підприємництво та інклюзія, досвід українських міст. Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст». 2020. С.6. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/case_study_pleddg_socp.pdf
21. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1 квітня 2014. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>

22. Леся Федченко. Роз'яснення щодо окремих питань затвердження на посаду, повноважень та статусу старост. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13038>
23. Мельничук Л.С. Сутність та значення соціальних інвестицій. *Глобальні та національні проблеми економіки випуск №11*. 2016. С. 435.
24. Методичні рекомендації сфері місцевого економічного розвитку «Порядок розроблення стратегії розвитку територіальної громади». 2019. С. 12. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/metodyka_mer_new.pdf
25. Моделі місцевого економічного розвитку: успішні практики. Київ: 2019 С. 6. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/dinaprintweb.pdf>
26. Наказ про затвердження Методики впровадження двоетапного перевезення твердих побутових відходів від 30.11.2006 N 396. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0396667-06#Text>
27. Наказ про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання від 04.12.2006. №367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0367665-06#Text>
28. Постанова КМУ Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» від 26.04.2003. №621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-п>
29. Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селищ. від 19.12.2019. № 396 – IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T171848>
30. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України від 02.12.2012. № 1602-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>
31. Про Державний бюджет України на 2022 рік. від 02.12.2021 . № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>

32. Про добровільне об'єднання територіальних громад від 05.02.2015 .№157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
33. Про затвердження Правил визначення норм надання послуг з вивезення побутових відходів від 29 вересня 2010. за № 871/18166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0871-10#Text>
34. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні Указ Президента України; Концепція від 22.07.1998 № 810/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text>
35. Про місцеве самоврядування в Україні від 1997 року. № 280/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#top>
36. Про співробітництво територіальних громад від 17.06.2014 . № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
37. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019-2021 роки від 11. 07. 2018. № 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/546-2018-п#Text>
38. Програма соціально-економічного розвитку Деражнянської міської громади на 2021 рік. URL: <https://der.org.ua/miska-vlada/miski-programy/>
39. Результати першого етапу децентралізації в Україні 2014-2019 роки. URL: <https://decentralization.gov.ua/about>
40. Рішення виконавчого комітету Деражнянської міської ради від 10 грудня 2020р. № 6. URL: <https://der.org.ua/miska-vlada/vykonavchyy-komitet/rishennya/>
41. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти: збірник тез. Миколаїв: 2021. 14 С.
С. 16-19.
42. Сенік І. В. Державна служба статистики України. Діти, жінки та сім'я в Україні: статистичний збірник. Київ: 2020 17 с.
43. Ситник Н.С. Бюджетна система в таблицях і схемах: навч. Посібник. Львів: 2017. С. 119-137.
44. Старости в громадах. URL: <https://decentralization.gov.ua/starosta>

45. Хмельницька область. Об'єднані громади області. URL:

<https://gromada.info/region/Хмельницька-область/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Програма соціально-економічного розвитку Деражнянської міської громади на 2022 рік*

Зміст	Ціль	Очікуваний результат
Енергозбереження та енергоефективність	<p>Утеплення житлового фонду (фасадів житлових будинків) м. Деражня по вулиці Проскурівська.</p> <p>Виготовлення проектно-кошторисної документації на проведення робіт по утепленню фасадів закладів освіти Деражнянської міської громади</p>	Покращення благоустрою міста
Охорона навколишнього природного середовища	<p>Реалізація державної програми «Чисте місто» із запровадженням сучасних технологій сортування, переробки та захоронення твердих побутових відходів.</p> <p>Проведення заходів, пов'язаних з озелененням міста, розвиток та збереження зелених насаджень на території міста</p>	Покращення санітарного стану міста
Розвиток зовнішньоекономічної діяльності, міжнародної і міжрегіональної співпраці	<p>Співпраця з Управлінням державної міграційної служби України в Хмельницькій області по забезпеченню реалізації державної міграційної політики на 2019-2023 роки. Співпраця з державними, правоохоронними органами громадськими формуваннями для забезпечення правопорядку - Співпраця з Державною службою України з надзвичайних ситуацій для забезпечення пожежної безпеки на території Деражнянської міської ради</p>	Приведення надання послуг та якості їх надання у відповідність до потреб населення. Забезпечення правопорядку, запобігання побутової злочинності. забезпечення пожежної безпеки на території міста
Транспортний комплекс	Поточний ремонт доріг. Забезпечення якісними транспортними послугами населення	Покращення благоустрою міста
Житлово-комунальне господарство та комунальна інфраструктура	Співпраця з громадою міста по створенню об'єднань співвласників жителів багатоквартирних будинків	Зменшення обсягів витрат на споживання теплової енергії, підвищення енергоефективності використання енергетичних ресурсів у освітньому секторі

Продовження додатку А

<p>Управління об'єктами комунальної власності</p>	<p>Підтримка в оновленні рухомого складу основних фондів комунальних підприємств м. Деражні Хмельницької області з метою покращення послуг, що надаються жителям, організаціям та установам міста.</p> <p>Підтримка в оновленні основних фондів, запасів комунальних підприємств м. Деражні Хмельницької області</p>	<p>Покращення якості надання послуг комунальними підприємствами</p>
<p>Розвиток підприємницького середовища</p>	<p>Підтримка, співпраця та заохочення суб'єктів малого та середнього підприємництва до створення нових робочих місць</p>	<p>Розвиток підприємництва, подолання безробіття</p>
<p>Розвиток земельних відносин</p>	<p>Реалізація державної політики в сфері регулювання земельних відносин, подальше проведення земельної реформи, забезпечення ефективного та раціонального використання та підвищення цінності земельних ресурсів.</p>	<p>Проведення інвентаризації земель для встановлення місця розташування об'єктів, меж земельних ділянок, виявлення земель, що не використовуються, використовуються не раціонально, або не за цільовим призначенням</p>
<p>Фізичне виховання та спорт</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Реконструкція стадіону в м.Деражня Хмельницької області; - Виготовлення проектно кошторисної документації на проведення робіт по утепленню фасадів закладів освіти Деражнянської міської громади: <ol style="list-style-type: none"> 1. Зяньковецький НВК І-ІІІ ст. 2. Лозівська ЗОШ І-ІІІ ст. - Будівництво міні - футбольного поля (спортивного майданчика) в смт. Лозове Хмельницької області; - Придбання обладнання для дитячих майданчиків; - Розвиток фізичної культури та спорту, підтримка міської футбольної команди «Олімп», різноманітних секцій, гуртків. 	<p>Удосконалення сучасної спортивної інфраструктури міста</p>
<p>Соціальний розвиток</p>	<p>Підтримка членів сімей учасників АТО, в т.ч.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Програма підтримки членів сімей загиблих військовослужбовців в зоні проведення антитерористичної операції на 2022 рік; - Підтримка пільгової категорії громадян на території міста. 	<p>Соціальний захист та підтримка населення</p>

Результати соціального опитування на базі Деражнянської міської територіальної громади

Будь ласка, укажіть Ваш вік

1. «Чи відомо Вам щось про реформу децентралізації, і що реформування відбулось і в Деражнянському районі?»

- а. Так
- б. Ні
- в. Ніколи не цікавився

2. Як ви вважаєте чи готова міська влада Деражнянської ТГ використати надані їм повноваження та фінансові ресурси на благо громади?

- а. Так
- б. Ні
- в. На Вашу думку

3. Чи відчувались зміни після реформи децентралізації?

- а. Так
- б. Ні
- в. Нічого не змінилось

Кількість учасників опитування – 80 осіб, з них 24 осіб віком 18 - 25 років, 21 особа віком 26 – 33 років, 12 осіб віком 34 – 45 років, 23 особи віком 46 – 55.

Під час проведення опитування на перше питання відповіли:

- 24 респондента дали відповідь «Так» , віком 18-25 років;
- 45 респондентів відповіли «Ні», віком 26 – 55 років;
- 11 респондентів відповіли «Ніколи не цікавився», віком 26 – 33 роки.

На друге питання учасники дали відповідь:

- «Так» - 71 учасник;
- «Ні» - 6 учасників;
- Та 3 учасника відповіли «міська влада Деражнянської ТГ не готова використати надані їм повноваження та фінансові ресурси на благо громади через наявність корупції та вірусу Covid-19, операцій об'єднаних сил, які призвели до економічної кризи.

На запитання чи відчувались зміни після реформи децентралізації? 72 учасника дали позитивну відповідь, а 4 учасника відповіли «Ні», решта респондентів взагалі не відчували ніяких змін.

Планові фінансові показники на реалізацію проекту «Чисте місто»*

Найменування	Сума	Мета
Інвестиції		
ПрАТ «Деражнянський молочний завод»	8100 дол. США	Створення ТОВ «Чисте місто» з метою санітарного очищення Деражнянського району, розвиток інфраструктури м. Деражня, подолання безробіття, створення потужної та економічно – спроможної громади, підвищення соціального стану громади, покращення рівня якості життя та їх безпеку.
ТОВ «Деражня – Млин», «Сані Фуд Україна», «Торговий дім «ПРОЛІСОК»»	32400 дол. США	
ПАТ «Деражнянське ХПП»	8100 дол. США	
ПП «Деражня – БЕТОН» «Пекарня Ковальчука»	16200 дол. США	
Деражнянська міська рада	8100 дол. США	
Витрати		
Закупівля обладнання, оренда приміщення та його реставрація, придбання смітників.	1748190 грн. або 67748 USD	З метою легкого старту та в подальшому удосконалення системи сортування ТПВ, розширення ТОВ «Чисте місто» та створення гідних та комфортних умов праці.
Співпраця		
Комунальне підприємство «Деражнянський ЖЕК № 1»	Відшкодування витрат на поливно – мастильні матеріали та + 5% від доходу	З метою повноцінного функціонування ТОВ «Чисте місто» та економії на транспортному перевезенні
сміттєпереробний завод «Розумне довкілля. Хмельницький».	25 грн./м3	Зацікавленість у додатковому доході для розвитку товариства та збуту сортованого сміття.
Деражнянська міська рада	30% від доходів	Рентна плата за надане в користування приміщення, за умови що дані кошти цілеспрямовано будуть використані для покращення благоустрою міста.
Доходи		
Щомісячна оплата мешканцями Деражнянського району за надання послуг ТОВ «Чисте місто» згідно тарифного плану.	25 336 374, 00 грн.	Забезпечення розвитку ТОВ «Чисте місто» в майбутньому та уникнути банкрутства.
Оплата за товар сміттєпереробним заводом «Розумне довкілля. Хмельницький»	29545074,00 грн.	Збудувати економічну рівність та можливість конкурувати на фінансовому ринку

Продовження додатку В

Розподіл доходів		
Загальна сума: 54881448,00 грн.		
Рентна плата 30%	16464434,4 грн.	
ПДВ 22%	12073918,56 грн	
КП Деражнянський ЖЕК № 1-5%	26663,00 грн. – 5 % 20000грн. - ПММ	
Комунальні послуги	35000,00 грн.	
Заробітна плата	1520495,00 грн.	Оплата праці з ПДВ
Решта коштів на розвиток ТОВ «Чисте місто»	8276502,64 грн.	Удосконалення функціонування та ефективний розвиток ТОВ «Чисте місто»